KA MAHABHARATA

BUI - I

U L. H. Pde

bad

Ka Streamlet Dkhar

KA MAHABHARATA

BUI-I

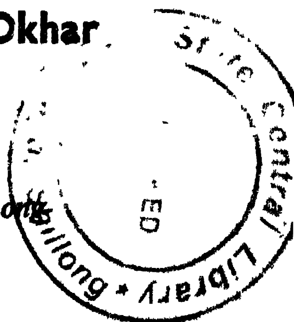
la pynwan sha ka khasi

Da

U L. Hardinge Pde

bad

Ka Streamlet Dkhar

1988

Sien shon ba nyngkong

This translation of the Mahabharata is dedicated to

Professor R. K. Mishra

Vice Chancellor, North Eastern Hill University, Shillong as a token of appreciation of the interest he has taken in the development of Khasi language and literature

U L. H. Pde
&
Streamlet Dkhar

TANG KUM BAN RUID DAK SHUWA

Ia ka Mahabharata la thoh ha ka ktien Sanskrit bad ka don kumba shiphew lak tylli ki dkhot, bad ka long ka jingthoh kaba jrong tam ha ka pyrthei. Wat lada buh lang ia ka Iliad bad Odyssey ka dang jrong hi ka Mahabharata haduh 8 shah.

Dei u Vyasa uba thoh ia kane ka jingiathuhkhana kaba la ai kyrteng nyngkong eh ka Joya, kaba mut ka jingjop. Da ka jingaiei u Brahma, u Blei Nongthaw, u Vyasa u la ioh ka jingiohi paw.

U Ganeshan u la pdiang ba un nang thoh ma u katba u Vyasa pat u nang iathuhkhana. La ong ba u la thoh ha ka jingsted kaba khraw katta katta. Haba u Vysampayana u la iohsngew dalade hi na u Vyasa ia ka Jaya u la leit iathuh kylla ha ki nongsngap ha ka i'ng syiem u Janamejaya bad la pynkylla kyrteng Bharatta. Hadien kane bun ki nongiathuhkhana ki la nang pynheh shuh shuh ia ki katto katne ki jingjia, ki phnang-pyrkhat (Philosophy) bad ki jingsneng haduh ba ka heh katkum ba ka long mynta. Dei ha ka snem 400 A.D. eiei ba la jer kyrteng ka Mahabharata, kaba mut ka jingkhraw. Kaei kaba kham sngewtynnad ha kane ka jingiathuhkhana, ka long ba u Vyasa u nongthoh, u long ruh uwei na ki tyngshop uba don shibun ki bynta bad ba u tip ruh ia kaba la dep bad ka ban sa wan jong ki tyngshop ki puron jongu bad uba da ai ki jingiarap de.

Ngi ngeit ruh ba kane ka jingpynkylla khasi ha ka rukom prose jongngi kan lah ban iarap shuh shuh ia ki nongpule bad ki khynnah skul ban puson-duriap ha ki phnangpyrkhat (Philosophy) bad ki jingsneng kiba don ha kane ka kot.

Ngi dang pyrshang mynta pat ia ki Blei ki dken bad ki ksuid kiba la paw ha ka Mahabharata kum ka Draupadi, Harichandra, Nala, Savitri etc.

Shuwa ban pynkut ngi ai katto katne ki symboh pyrkhat u Thomas A' Kempis ha ka Sanskrit bad Khasi.

"Puta Dharmagranthe Satyance Sandhang Kuryat Paranu Nahi Bagonitayan Dharmagantha Yen Prakarena Cikhita Tena Prakarena Cathitabya Cakhasya Pranmayassa Pranidhang Na Bicharvan Sudiman Bhabati Ya Na Bhabati, Parantu Satyam Prati Pubitran Prema Dharmagrantham Pathanay Akarastu Jang Chedkinchae Praptung Ichhasi Binayi, Santasilong, Itmabissasi Cha Bhutya Adhvanam, Kuru Tay Bidya Ya Buddhi Ma Padarsitabya"

"Ia ka jingshisha dei ban wad ha ka jingthoh bakhuid, ym ia ka jingpnah ktien. Ia ka jingthoh bakhuid dei ban pule da kajuh ka mynsiem da kaba la thoh ia ka. Ngi dei ban kham wad ia ka jingmyntoi ha ki jingthoh bakhuid, ban ia ki jingkren ba jylliew. Wat peit ia ka bor ka iktiar jong u nongthoh; kam pher la u long uba stad khyndiat ne uba stad shibun,

hynrei to ai ba ka jingieid ia ka Jingshisha banylla kan ring ia phi ban pule.

Lada phi kwah ban myntoi te pule da ka Jingsngewrit, da ka Jingpalei bad da ka Jingshaniah ; bad wat ju kwah ban paw stad."

Thomas A' Kempis in Imitation of Christ 5 : 1-2).

Kiba burom,
Namasteyam.
Khublei.

24th May 1988.

L.H.Pde & Streamlet Dkhar.

KA MAHABHARATA
Ki Nong ia shim bynta.

AGNI	...	U blei ding.
AMBA	...	Ka khun u Syiem, ka para jong ka Ambika bad ka Ambalika kaba la pynkylla sha u Sikandi, u nongialeh thma.
AMBALIKA	...	Ka tnga jong u Vichitravirya.
AMBIKA	...	Ka tnga jong u Vichitravirya.
ARJUNA	...	U khun balai jong ka Kunthi.
ASWATHAMA	...	U khun jong u Drona.
ASWINS	...	Ki khun synrap, jong ki blei rit.
BASAKURA	...	U ksuid, u rakot.
BHARAWAJ	...	U stad, u kpa jong u Drona.
BHIMA	...	U khun ba ar jong ka Kunthi.
BHIMASENA	...	Kumjuh kum u Bhima.
BHISMA	...	La pynkyrteng hadien da u Devavratha.
BRIHANNALA	...	U Arjuna ba la shu khot ha Virata.
CHITRANGADA	...	U khun jong u Santanu da ka Satyavathi.

DEVAVRATHA	...	U khun jong u Santanu.
DHANAJAYA	...	Kawei pat ka kyrteng na ka bynta u Arjun.
DHARMARAJAYA	...	U Yudhistira.
DHAUMYA	...	U iangbah lyngdoh jong u Yudhistira.
DHRISHTADYUMYA	...	U khun jong u Drupada.
DHRITARASHTRA	...	U khun jong ka Ambalika bad ka Ambika da u Vyasa.
DHURVASA	...	U stad blei uba baroh ki tip na ka bynta ka jingkhoi khoi ne dom biej.
DRAUPADI		Ka tnga jong ki shipaia shynrang ki Pandava, ba la tip ruh kum ka Panchali lane Yajnesen.
DRONA	...	U nonghikai Science bad Art ia ki khun shynrang bad ia ki pyrsa jong u Dhritarashtra.
DRUPADI		U Syiem jong ka Panchala.
DUSSASANA	...	U khun ba-ar jong u Dhritarashtra.
GANDHARI	...	Ka tnga jong u Dhritarashtra.
GANGA	...	Ka tnga nyngkong jong u Santanu.
CHOTOTKACHA		U khun ksuid jong u Bhima.

HARI	... Kawei pat ka kyrteng jong u Khrishna.
INDRA	... U rangbah jong ki blei.
JANAMEJAYA	... U khun jong u Syiem Parikshit.
JAYADRATHA	... U nongsynshar jong ka Sindhu, u pyrsa kurim jong u Dhritarashtra.
KARNA	... U khun jong ka Kunthi shuwa ba kan ia shong bad u Pandu.
KHANDAVAPRASTHA	
KICHAKA	... U rangbah shipai jong ka Virata bad u para ka Mahadei.
KRIPA	... U wei pat u stad jong ki samla shynrang ha iing Syiem u Dhistarashtra.
KRISHNA	... U ba la pynkha pat ha ka sien ba phra jong u Vishnu.
KUNTHI	... Ka tnga jong u Pandu.
MADRI	... Ka tnga jong u Pandu.
MATSA	...
NAKULA	... U wei u khun synrap ba la kha na ka Madri.
NARADA	... U stad blei bym shym shong thait ban iaid ha ka pyrthei.

PANCHALI	...	Ka Draupadi ne Yajnesen, ka tnga jong shi para shynrang ki Pandava.
PANDAVA	...	Ka kyrteng jong ki san ngut shipara, ki khun shynrang u Pandu.
PANDU	...	U khun jong ka Ambika bad Ambalika lyngba u Vyasa.
PARASAR	...	U stad blei uba pynkha ia u Vyasa na ka Satyavathi shuwa ba kan ia shong bad u Santanu.
PARIKSHIT	...	U nong mih bujli ia u Yudhistira bad u khun jong u Abhimanyu.
PARISHTA	...	U Syiem, u kpa jong u Drupada.
PARTHA	...	Ka wei pat ka kyrteng jong u Arjuna.
PUROCHANA	...	U nongtei ha ka ing Syiem u Duryodhana.
RADHE	...	Ka kmie ting khun jong u Karna.
SAHADEVA	...	U wei na ki khun synrap jong ka Madri.
SAKUNI	...	U Mama jong u Duryodhana.
SALYA	...	U Syiem, u kpa ka Madri ka tnga ba-ar jong u Pandu.

SANJAYA	...	U nongbatai bad u lok ba synran ia u Dhritarashtra.
SANTANU	...	U Syiem jong ka Hastinapura.
SATYAKI	...	
SATYAVATHI	...	Ka khun jong u nong khwai, ka tnga ba-ar jong u Syiem Santanu.
SAUTI	...	U nongbatai.
SIKANDI	...	Ka Ambika.
SURYA	...	U blei sngi.
SUSURMAN	...	U Syiem jong ka Trigarta.
SUVALA	...	Kawei pat ka kyrteng jong u Sakuni.
UTTARA	...	U khun jong u Virata.
UTTARAI	...	Ka khun jong u Virata ; ka tnga jong u Abhimnyau, u khun jong u Arjuna.
ARUNA	...	U blei slap.
ASISHTA	...	U stad blei.
VAYU	...	U blei jong u slap bad ka lyer.
VICHITRAVIRYA		U khun jong u Santanu da ka Satyavathi.
VIDURA	...	U khun jong ka Ambika bad ka Ambalika lyngba u Vyasa.

VIKARNA	...	U khun jong u Dhritasrashtra uba leit iasoh sha ka kynhun ki Pandava.
VIRATA	...	U syiem jong ka Matsya.
VISHNU	...	U blei ba ha khlieh duh.
VYASA	...	U khun jong u Parasar bad u long u nongpynbeit ia ka Mahabharata.
VISAMPAYNA	...	U nongbatai.
YAMA	...	U blei jong ka jingiap bad ka hok.
YUDHISTIRA	...	U khun nyngkong jong ka Kunthi.

Ka Mahabharata

KA THYMMEI KA JAIT KA KHONG

SANTANU

+ GANGA → BHISMA

+ SATYAVATHI → CHITRANGADA, VICHITRAVIRYA

VICHITRAVIRYA
+ AMBIKA
+ AMBALIKA

PARASAR
+ SATYAVATHI
TNGA Ba ar U SANTANU
↓
VYASA

+ AMBIKA → DHRITARASHTRA
+ AMBALIKA → PANDU
+ SERVANT → VIDURA

DHRITARASHTRA + GANDHARI → DURYODHANA

PANDU + KUNTHI → YUDHISTIRA (da u YAMA), ARJUNA (da u INDRA), (BHIMA da u VAYU)

PANDU + MADRI → NAKULA SAHADEVA (da u ASWINI)

BUI 1

(1) U Khyllung ba phra

U Santanu u dei u nongsynshar ka Hima barim tam bad ka Hastinapura ka dei ka nongbah. (Hastinapura- kumba ka long mynta pat, kane ka don ha ka jylla Uttar Pradesh kumba 2 km na shatei lam mihngi na Delhi). Ha kawei ka sngi katba u dang leit beh mrad, u iohi ia kawei ka thei samla hajan ka wah bad hangta hangta hi u iapmat noh ia ka. Ynda u la pynithuh ialade, u la kylli, "Phin long ka tnga jong nga ?" Ka ruh ba ka iapmat kumjuh ia u ka la ong, "Hooid. Hynrei kynmaw ia kaei ba ngan ong mynta. Ynda nga la ia poikha bad phi nga dei ban ioh leh katba mon katba nga kwah. Phim dei ban mushlia ia kaei ba ngan sa leh. Ngan long ka tnga jong phi katba phi dang bat ia kine ki kyndon." U Santanu ruh u la kular ban bat ia kine ki kyndon. Bad ki sa iashong kurim.

Ynda la poi ka ia, ki la ioh khun bad tang shu la lah ieng, ka la shim ia ita i khyllung bad bret sha ka wah. Kane ka la pynkyndit lyngngoh bad pynkulmar ia u Santanu uba shu sngap la ka sngap. Ka long kumjuh ia iwei pat i khyllung bad kumta shi kumta ka leit bret bad wan phai sha iing syiem da ka jingrkhie bad jinghun. U tnga jong-ka te um shym la nud kylli namar u tieng ioh u duh ia ka ba

ka long da shisha ka tnga kaba u hun. Ynda la kha ia i khun baphra ka la khreh ban leit biang, u pat u bud sla bad ynda um lah shah shuh, u dumok "Ka kam shyrkhei aiu kane phi ju leh. Sangeh seh!" Da kaba jai jai ka la jubab, "To, ngan ieh ia ine i khyllung. Tangba ka por ban iakhlad ka la poi."

"To iathuh te balei, iathuh shua ba phin leit."

Hangta ka la batai kumne, "Sa tip ia nga kum ka Ganga, ka blei kane ka wah. Nga la wan shim ka dur briew ban kha ia kine ki phra ngut kumba la thoh lypa. Nga la ia poikha bad phi namar tang maphi uba lah ban pynmih khun. Ki khyllung ki dei ki phra ngut ki Vasu. (Ki phra ngut ki blei kiba ia synran ia u Indra). Ha ka jingim ba mynwei jong ki, ki la tuh ia ka Nandini ka masi ba kyntang u stad Vasishta bad la tim da kaba pynkha ha pyrthei. Ynda la ia kyrpad (appeal) la shah ia ki hynniew ngut ba ki lah ban iehnoh ia ka kynja met ba kynja doh ha pyrthei tang shu kha ban ioh leit sha bneng. Hynrei ia uba phra na ki uba la pyndep ia ki jingkwah ka tnga jong u kat haduh ban da leit tuh ia ka masi- une uba nga bat mynta un sa nang sah ha pyrthei kum u briew u ban sa pyndep ia ki kam khraw, hynrei uba la thoh ba u dei ban im ka jingim sotti. Ngan ialam lang ia une u khyllung bad nga bad ngan phah hadien pat." Katba u dep ban kylli da ka jing-

kyndit, "Lano, hangno ?" Ka lah da jar jar shapoh wah. Hadien shisnem, ha kajuh ka jaka u syiem u la ia kynduh ia ka Ganga ha kajuh ka jaka bad ka sa ai ia uta u kbyllung uba mynta u la san la samla. "Nga la sumar bha ia u, mynta u lah ban leit bad phi. La ai kyrteng ia u u Devavratha. U la pynjanai ialade ha ka Vedas hapoh ka jinghikai u stad Vasishta hi. Une un sa long u khla ka wait uba tbit ha kaba pyndonkam ia ki astra. (Ki tiar ialeh ba la pyndonkam da ki bor mian). U don ka bor jabieng bad bor mynsiem ba phylla. Khie leit ialam ia u sha Iing," ka noh artad pum sha um. U Syiem Santanu u la lyngngoh jlang shiphang, hynrei u la kmen pat bad ialam sha la ing Syiem ban kyntiew ia u kum u nongmih bujli jong u.

Saw snem hadien, u Syiem Santanu katba u dang leit beh mrad bad beh thong ia ka skei, u la iohi ia ka thei bhabriew hangta ha khlaw. Tang iohi ia ka, u la thrang hir hir ban iapoikha bad ka. "Phi dei kaei. Balei phi don hangne ?" u la kwah tip. "Nga dei ka khun u nongtong dohkha. Nga ju iarap ia i Pa, ban pynpoi ia ki nongleit riewblei shatei sha shiliang wah." U Syiem khlem pyntud, u la leit sha u kpa ban pan iathoh. U kpa ruh u la kohnguh pynkloi, tang lada u khun ba nyngkong ban kha u dei ban long u nongmih bujli jong phi," u la dawa. U Syiem te um lah ban kohnguh ia kane ka jingdawa bad u wan phai sha la iing Syiem u briew uba duh jing-

kyrmen. Ha ki sngi ba bud nangta, u khun Syiem Devavratha u iohi ia ka jingbymsuk u kpa u la kylli noh, "Kaei sha Pa kaba pynshitom jingmut ia phi ?" U Syiem u la ong, "Nga khuslai ia ka ban wan, kumno kan long kane ka jait jong ngi, namar phi long u khun marwei. Lada jia eiei iaphi, ka thymmei jong ngi ka la leit. Ka jingthoh ka ong ba ban don tang uwei u khun, ka long kumba ym don khun eiei. Wat la phi phi don, phi bun kam ha ka ialeh thma bad phin sa long u khla ka wait. Hynrei phi tip kumno ki khla ka wait ki kut." U khun Syiem u la jngan hi tiaw ban iohsngew ia kita ki ktien bad u la leit ia syllok ban ioh buit na ki myntri kiba la tip ia ka daw. Ki la batai ba u kpa jong u u kwah ban iapoikha bad ka khun u nongtong dohkha, hynrei um shym lah ban pdiang ia ka jingdawa u kpa ka khynnah. Kumta hi u khun u la leit sha ka trep kata ka khynnah bad u sa kular ba ki khun kata ka khynnah kin sa long ki nongmih bujli u Syiem. Hynrei u nongtong dohkha uba la iohi jngai u kwah ban ia sngewthuh shai, "Hynrei mano ban mih bujli ia u ksiew jong nga ?" u Devavratha u la ong, "Wa, ki khun jong u hi kein. Phi tieng that ba nga ioh iapoikha bad ba ki khun jong nga kin ialeh ban ioh ia ka khet. Hynrei nga kular ba ngan im bad iap kum u rang sotti. Kane ka jingsmai baskhem jong nga." U nongtong dohkha u la kmen. Naduh kata ka por, ia u Devavratha la sin u Bhisma- kaba mut ka jingsmai baskhem. Hangta u la ong ia kata ka briew.

"Ia noh kein, kiew ha ka kali iapom jong nga. Naduh mynta ka sngi phi dei ka kmie jong nga."

Ka Satyavathi - ka kyrteng kane ka tnga ba - ar U Syiem - ka la kha arngut ki khun shynrang U Chitrangada bad U Vichitravirya. U Chitrangada ynda la dei ka por, u la mih bujli ia u Santanu. Hynrei u la shah pyniap ha ka thma pyrshah u Syiem ka Gandharva. La pynkiew khet ia u Vichitravirya uba dang rit ha kata ka por bad u Bhisma pat kum *u Syiem nongrap* (regent) da ka jingkyrpad ka Satyavathi hi.

U Bhisma ba u tieng ioh ka jait kan duh noh u la shu swar bad ap tang ia ka por ba biang na ka bynta ban pynpoikha ia u Vichitravirya. Ha ka ia kaba biang, u Syiem ka Kasi u la pynbna ka Swayamwara - (ka pór ba ki kynthei ki jied ia ki shynrang ban long ki tnga jong ki) na ka bynta ki laingut ki khun kynthei jong u, kiba kyrteng ka Amba, Ambika bad Ambalika. Ha kata ka sngi ba la ialum lut ki paidbah bad ki khun Syiem kylleng, u Bhisma syndet syndet u pyrta, "Kat kum ka jingbatai ki tymmen ki san don bun jait ki rukom ban jied ia ki thei samla. Hynrei kaba kham donburom eh ka long ban rah da ka bor ia ka theisamla napdeng kat une u paid bashlur ba ialum hangné !" Tang mar ia dep ong ia kine u rah ia baroh lai ngut ki thei samla, u pynshong ia ki ha ka kali iapom bad pynswut noh ia

ka kali nangta. Kane ka jia tang shiphang haba u paidbah um pat angewthuh ia ka bang ka buid. Ki khun Syiem ba ia don hangta bad u kpa ki thei samla ki la ia beh wut wut bad ialeh. U Bhisma ruh um riej u ialeh bad ki bad poi tiap ha Hastinapura bad kita ki thei samla na ka bynta u Vichitravirya. Hynrei ynda poi ka sngi iathoh, kaba nyngkong eh ka Amba ka ong, "Nga te ngam lah ban shongkurim bad u para jongphi namar nga la ia iapmat bad u Syiem ka Salwa bad ngam treh iano iano ruh." U Bhisma u mynjur ia kane ka jingjied jong ka bad phah noh ia ka sha Salwa. La pyniathoh ia ka Ambika bad u Vichitravirya bad ki iashong suk haduh 7 snem hadien kata u sa ioh ka jingpang ba shyrkhei bad u iap khlem khun.

La ong ba ka Salwa kam treh pdiang shuh ia ka Amba. Ka Amba ka la leit phai biang sha u Bhisma bad ka tyrwa iaľade ha u. Hynrei namar ba u kular ban shong samla sah, u phah biang ia ka sha Salwa, hynrei ka shah kyntait biang bad kumta shi kumta. Ka Amba ynda ka la jlep hi thui ia kane ka jingleh, ka kynnoh beit ia u Bhisma na ka bynta kita ki jingshah leh bein bad jingshah leh poh. Ha kaba khadduh haba ka jingleit jong ka kam seisoh shuh, ka la smai ban pyniap ia u. Ka jingkylla jongka kum u nongialehthma uba kyrteng Sikandi kan sa long ka jingkut u Bhisma hi ban sa iohi ha ki sla kane ka kot.

Ynda la jia kumno, ka Satyavathi ka la ia said bad u Bhisma da kaba sdang, "Kat kane ka jingjia ha ka kur, kat kum ki jingshem bad jingbit hi, uno uno u lah ban nang pynbteng ia ka thning kur lyngba kine ki tnga u para lii namar ki jingthoh (Shastra) ruh ki kubur ia kane. Wat ai ba kine ki khynnah kin shu kut kum ki thei lyngki. Kane ka jait ka khong ka dei ban iai bteng. Ka jingsngew u Bhisma ka la nang pyneh shuh shuh bad u sngew ka um lah poi ha ryndang, hynrei khlem riej u ong, "Hukum ia nga ban leh ia kaei kaei kawei pat. Hynrei ia kane em, bad ngam lah ban pynkhein ia ka smai ban shong samla sah." Kane ka la pynduh jingkyrmen shuh shuh ia ka Satyavathi. "Mano te," ka la ong, "ban ai jingtyrwa ia ki kpa ki kmie tymmen jongngi. Mano ban pyndep ka leh niam leh rukom ha ki sngi kynmaw iap ia ki? Pynim ia ka jait ka khong jong ngi. Dei da ka jingleh bha jongphi mynta ba lah ban pynioh ia ka bynta ba thalor ia ki. Nga dei ka kmie jongphi. Phi dei ban ngeit ia ka hukum jong nga. Pynmih ia ki khun ki kti na kine ki arngut ki pyrsa kurim ba bhabriew jongnga. Phi dei ban kiew hi ia ka khet Hastinapura ban synshar hi. Baroh ka shong haphi ban pynim ne pynjah ia kane ka jait ka khong KURU, (Kaba mut ia ka Kaurava bad ki Pandava). Ka dei ka kamram jongphi ia kane ka jait ka khong bad ia kito kiba la feit noh." "Em, em, em" la pynbud u Bhisma, "Ngam lah te ban pynkhein ia ka

jingsmai jong nga wat lada phi hukum. To pyrkhat da kiwei pat ki lad." Ka Satyavathi ka iai ong, "Phi iong uba kuman. Phim tip kan long ka jingtngen ia kito ki arngut ki khynnah kiba mynta ki sngewsih palat tang bym ioh khun." U Bhisma u iai ban, "Shisien ba la smai ka long junom jingim. Dei ban pyrkhat da kiwei pat ki lad namar ka jingsmai ym lah ban pynkhein ne pynkylla."

Ynda ka la pyrkhat bha shipor, ka la wan jingmut bad ka leit biang sha u Bhisma. "Sngap shane, ngan iathuh kane ka jingiathuh khana ngam tip ka long ne em ba phin pyrkhat. Bun snem mynshuwa, nga ju kit ia ki briew sha shiliang wah ha ka lieng. Ha kawei ka sngi, nga la king ia uwei u kynja riewhok (Rishi) uba kyrteng u Purusar. Katba nga nang khawa ia ka lieng, u la peit ia nga da ka jingisynei bad u sdang pyrsia pynban ia nga. Nga la khynniuh bad tieng. Nga la tieng, namar un tim ia nga lada ngam pyndem ha ki jingkwah jong u, bad kumjuh ia ka jingshla i Pa lada i tip ia kata baroh. Nga la iasaid bad kyrpad da kaba batai, "La kha ia nga na ka dohkha, bad ka jingsma dohkha ka don sah bad nga."

"Nga tip ia kata baroh," u la ong pynban, "kumno la pun iaphi ha kpoh ka dohkha. U kpa jongphi u dei u kynja rngiew (supernatural) bad katba u nang her lyngba ka wah, u la kum pyllait ia u symbai uba la hap ha ka dohkha kaba dang tan lyer.

Kumta la kha iaphi bad u nongtong dohkha u la ri la sumar iaphi. Ka jingsma dohkha ha phi ka dei na kane ka daw. Hynrei ngan sa beh bad pynjah noh." Da ka bor jadu jong u u la pynjah noh ia ka jingsma dohkha, bad ym tang katta, u la ai pynban da ka jingiewbih bymjukut shuh ia nga. "Hooid, nga la kynmaw," la ong u Bhisma,. "I pa i ju iathuhkhana hana ba dei ka jingiewbih ba wan naphi ba i la bud haduh ban da iashem bad phi."

"Ban siew kylliang ia ki jinglehbha uta u riewhok, nga la shah sngewbha ba un pyndonkam ia ka met jongnga, tangba u da pynkah da u lyoh ia ngi ban ym pyniohi iano iano ruh. Uta u riewhok u la ong, "Sa sah na katei ka dewlynnong bad sa kha khyllung, bad yn sa pynsah ia ka jinglong sotti jongphi. Hangta nga la kha ia u Vyasa. Une u dei u stad bad u la kular ban wan ha kano kano ka por ba nga donkam. Tang da kaba shu pyrkhat, nga lah ban khot ia u. Ha ka jingshisha u dei u khun nyngkong jongnga. Lada phi mynjur, ngan khot ia u." U Bhisma u la lyngngoh, hynrei u la ong, "Leh katba phi mon. Phi kham tip maphi."

Tang mar ia pyrkhat, u Vyasa u la wan mih dngung. Ka Satyavathi ka sa batai ia ki jingjia baroh bad kyrpad ia u ban iarap pynroi ia ka jait lyngba kita ki pyrsa kurim. U la mynjur hynrei u la ong ba ki dei ban ap shisnem namar um pat long ban leh kumta

ba u dang don ha ka samoi shah thngan bad un ym long ban ia kynduh kynthei kum ha kita ki por. Hynrei ka Satyavathi ka la pynhor ia u Vyasa bad um don lad shuh da kumwei. "To pynkhreh ia ki kynthei," u la ong. "Ngan sa wan kumne." Ka Satyavathi ka la hukum ia ka pyrsa kurim banyngkong ka Ambika ba kan riam bad pynphuh pynphieng ialade bad ban ap ha kamra thiah. Haba u Vyasa u la wan rung, ka Ambika ka la lyngngoh ban iohi ia ki jain, ka dur ka dar bad ka jinglehsih ba haduh ba ka Ambika ka shu khapbrip sah ki khmat katba ka dang ioh lok bad u Vyasa. Hadien kane, u Vyasa u la pynbna ha ka Satyavathi, "Ka Ambika kan sa kha u khun bhabriew bad un sa synshar ia ka Hima. Hynrei un sa long uba matlah namar ka Ambika ka la khapbrip ki khmat ha ka por ba seng ia u." Ka Satyavathi ka la sngewsih, hynrei ka la khroh biang ia u ba kan ai pat da ka pyrsa ba-ar, ka Ambalika. Ka ruh ka la riam bad pynphuh pynphieng ialade bad ap ha jingthiah. Tang mar ia rung u Vyasa, ka la khaweit bad kylla dur pynban, bad ioh lok bad u Vyasa da ka jingtieng bym banse. Ia kane, u Vyasa u iathuh lypa kumjuh ha la ka kmie. "Ka Ambalika ruh kan sa ioh khun u ban long uba shlur bad pawnam, hynrei un long uba blaid blaid." Khlem salia, ka Satyavathi ka la khroh ia ka Ambalika ban ai lad sa shisien ba u Vyasa un lah ban wan biang ha ka sien balai. Ynda la dei ka por, ka Ambalika

ka la pynriam pynbeit pynban ia la ka jong ka shakri bad phah thiah bujli ha ka jaka jongka. Kane ka shakri ka la long kaba shlur bad ka theh lut ialade bad u Vyasa u la hun bad kmen palat. U khun bakha na kane ka jingshongkha u la long uba biang nadong shadong.

Ia u khun uba kha matlah la ai kyrteng u Dhritarashtra. Uba ar uba namar ba tieng eh ka kmie, la ai kyrteng u Pandu. Uto u khun balai ba la kha na ka shakri pat uba biang pura nadong shadong la ai kyrteng u Vidura uba ka jingstad, ka jingbishar bad jingshlur ha ka ktien bad ki kam u la long u briew uba pawkhmat bha ha ka jingiathuh-khana Mahabharata kaba ha ka jingshisha la sdang da kine ki laingut ki khun.

La pynheh pynsan ia u Dhritarashtra da u Bhisma hi, bad ynda u la heh la san, la pynbeit ruh ka tnga na ka bynta jong u da kawei ka khun syiem kaba na Gandhara kaba kyrteng Gandhari. Ka jingieit jong ka pat la u tnga bamatlah, ka long haduh ban teh ia la ki khmat da ka jain ban ia ryngkat pyrla. Kane pat kam iarap ia u Dhritarashtra uba dang sngew ba u la nang duh bor kat haduh ba u ai noh ia ka bor synshar ha u para jong u u Pandu. Une u Pandu u don ar-ngut ki tnga, ka Kunthi bad ka Madri.

Ka jingkiew khet u Pandu la mynjur bad sngewtynnad da baroh. U la long uba shlur bad bahok. U la lah ban kyntiew rasong ia ka burom ka jait Kuru da kaba pyndem ia

ki Hima ba marjan. Ynda la dep kine ki jingpyndem bad jingjop Hima, u la kwah ban leit shong jah thait hapdeng ki khlaw dieng sal kiba don ha kjat ki lum Makashang.

Ha kawei ka sngi katba u Pandu u dang leit beh mrad u la kum siat ia ka skei kaba dang iapoikha bad u skei samla. Kane ka skei ha ka jingshisha ka dei ka jingthaw ba kynja bneng, ka la tim ia u Pandu, "Ka jingkut jong me kan sa wan urlong ha ka khyllipmat ba men mut ban ia thiah tnga bad ka tnga jong me." Ban lait na kane, u Pandu, u la kiar maitang maitait na ka tnga jong u. U la khuslai shibun bad u la thmu ban kyntait noh ia kane ka pyrthei na ka jingpyrkhat ba-triem ba un sa iap khlem khun khlem kti.

Ha kane ka khep, ka Kunthi ka la batai ia ki jingleh bha u stad Dhurvasa mynba ka dang samla. U Dhurvasa kum ka jinglong hi. u long uba kylla jingmut kloi kloi hynrei ka Kunthi pat ka long kaba kloi ban pyn-sngewbha bad pynbiang ia u man ba u wan kai sha ki kmie ki kpa. Te kumta u ju kyrkhu kyrdoh, "Phin sa long ka kmie ki khun ba kynja blei," bad u hikai ki jingduai siat (mantra) kiba ka lah ban duai ha uno uno u blei u-ba ka mon bad ban ia sngewtynnad bad u. U Dhurvasa uba la iohi lypa ia kane, u la tip ba kan donkam ia ka jingiarap lashai la shisngi. Kine ki jingai une u stad Dhurvasa ka la pynglyngngoh bad kumjuh pynartatien ia ka jingtrei kam kane ka duai- siat.

Kumta ban pyrshang ka la khot ia u blei Surya- u blei sngi, da kaba kynnoh kito ki jingduai siat. Tang mar iadep, u ieng knung hakhmat jong ka da ka jingriam blei bad ka burom baroh, "Phi kwah aiu ?" Ka Kunthi pat ka la tieng bad kam lait kren shuh. "Em em," ka la kyrbeh, "Nga - shu leh kai. Mab ia nga ..khie leit noh. Mab," ka dem pyrkup ban pan mab.

"Phim tip seh mo ba phim dei ban leh-kai ?" u la byrthen.

"Phim ju dei ban leh kai bad ka mantra" Ka Kunthi ka la jnang hi tiaw bad ka la tieng palat. Ha kane ka por, u blei Surya u la kdup thrait ia ka bad ki la ia kdup slem slem. Da kane ka jingleh, la kha u-wei u khun uba phong ka riam lehthma bad ki ksah shkor baheh. La pynkyrteng ia une u khyllung u Karna. Hynrei ban lait na ki jingshah kren ia uta u khun pongka, ka Kunthi ka la buh ia u khyllung ha ka shang bad pynper ia ka ha wah. La ioh ia kane ka shang da kawei ka briew kaba kyrteng ka Radhe ka tnga uwei u nongniah kali ia-pom uba shong harud kata ka wah. La ri la sumar bha ia uta u khyllung ba ki khein kum ka jingphah u blei hi. Ynda la ioh-sngew ia kane ka jingiathuhkhana u Pandu u la ong, "Ki blei ki la kyrkhu iaphi na ka bynta ban pyndep ia ki jingthmu blei. Ka jingtim ia nga te ka la pynlong ia nga ba ngam lah shuh ban long kpa shi junom. Wat pynleh

nohei ia ka por. Phi dei ban duai nyngkong eh ia u Yama, u blei ka jingiap uba dei ka hok baroh. U dei uba hok tam na kiwei pat ki jingthaw bneng. U khun u ban kha na u un sa ialam ia ka jaitbynriew Kuru ha ka lynti ba dei man ka por."

Ka Kunthi ka pynkhreh ialade ha jingthiah da kaba pyrkhat shaphang u Yama bad duai siat ia u da kito ki jingduai siat ba ka ju nang. Ynda u Yama u la wan paw, namar kane ka dei ka sien ba ar bad ka la ju mlien, ka la nang bha ban shalai. Hadien ka sa kha ia u khun nyngkong bad ha ka por ba kha, ka sur bneng ka la pyrta, "U khyllung un sa long uba kynsai na ki briew baroh, uba khuid ha ki jingmut, ka ktien bad ka kam bad un sa ioh ka bor bakhlain bad ka jingshlur. Yn sa khot kyrteng ia u U Yudhishtra - u bym lah ban pyndem ha ka thma."

U Pandu u la kyrpad ia ka Kunthi ban duai biang na ka bynta u khun ba-ar. U da ong, "Ka jingim u Kashtriya kan ym long kaba pura lymda u ioh ka jingkhlain ha ka bor met. To duai mynta ban joh u khun bakhlain bor maia." Ka Kunthi ka sa duai ha u Vayu u blei lyer. Ha ka por ba u khun u mih na kpoh ka kmie, la mih ka jingkhih kum u jumai rit. Ia une u khyllung la khot kyrteng u Bhimasena.

Hadien kane u Pandu u la pyrkhat biang

"Ngi dei ban don u khla ka wait ha ka kur jongngi, bad une u dei ban long u bym don ba lah ban ialeh." U Pandu bad ka Kunthi ki la len bad duai shisnem lynter ha u Blei Indra, u rangbahduh ki blei uba lah ban leh shibun kiei kiei. Ha ka sngi ba ka Kunthi ka la kha, ka sur na bneng ka la sawa, "Une u khyllung un sa long uba khlain ia baroh, uba dap da ka jingstad bad uba tbit ha ka jingpyndonkam ia ki tiar ialeh kiba un sa long uba tbit bha ban pyndonkam ban pyndem ia ki nongshun bad sa kyntiew ia ka jait Kuru." La pynkyrteng ia une u khunlung u Arjun.

Hadien kane, ka Kunthi kam kwah shuh ban ioh khun wat la u Pandu pat u dang kwah shuh. Ha kajuh ka por, ka Madri ka tnga ba-ar u Pandu ruh ka la kwah ban ioh khun noh, namar ka Kunthi ka la don lypa 3 ngut ki khun. U Pandu u la kyrpad ia ka Kunthi ban hikai lem ia ka Madri kito ki jingduai siat. Ka Madri ynda ka la nang, ka la khot duai ia ki blei Aswins, ka la kha ia ki synrap uba la ai kyrteng Nakula bad Sahadeva, kine ki san ngut ki shipara la khot ki Pandava.

Ha kajuh ka por, ka Gandhari ka sa kha 100 ngut ki khun shynrang na u Dhritarashtra, uto u syiem ba matlah. U khun nyngkong eh jong ki 100 ngut ki shipara la ai kyrteng u Duryodhana bad uba ar pat, u Dussasana, bad kumta ter ter. Kine kein ki sa long nongshun

ki Pandava baroh shi jingim. Ha ka jingshisha ka Mabharata baroh kawei ka iathuh tang shaphang ka jingiashut bad jingialeh hapdeng kine ki ar kynhun kiba ym ju kut shuh lait noh tang ka jingiap.

Ka jingkut u Pandu ka wan urlong syndet. Ha kawei ka sngi katba u nang ia leit kai bad ka Madri sha khlaw, ka snam ka sdang khluit kynsan kynsan haba u iohi ia ki dieng ki siej bad ki syntiew ki mrad ki mreng kiba ia muja ia ka jingwan ka pyrem. Katba u dang ia shong kai hangta harud ki phlang ha ki lawbniap, ka la wan buk ka jingkwah palat ia ka Madri. U la kem bad thain sbak bad lympat hangta ha phlang. Ka Madri ka la pynkynmaw ia kato ka jingtim ka skei, hynrei um shah shkor. U la ioh tnga ia ka Madri hynrei u iap noh tang mar ia sdang ban trei kam. Kane ka la pynkthang palat ia ka Madri. Haba la leit on thang ia u Pandu, ka la aiti ia kito ki synrap ha ka jingsumar ka Kunthi. Ka la ieng na ka jingthang bad noh lang bad la u tnga bad ingkhong khait hangta.

Bynta ba-ar
Rung Ki Nongialeh

Na kito ki khlaw baitynnad ba ju sah u Pandu ha ki sngi khadduh jong u, ka tnga banyngkong jong u, ka Kunthi ka sa wan phai noh bad kito ki san ngut ki khun. Ka wan sah noh hapoh ka jingsumar u Dhritarashtra

bad u Bhisma. Ka long kaba sngewtynnad pat ban tip ba u Dhritarashtra nalor ba u sumar bha ia la ki jong ki 100 ngut ki khun la jong, u ri bad sumar kumjuh ia kine ki 5 ngut ha kaba ai bam, pynnang pynstad bad ai kumjuh ki jinghikai ia baroh.

Baroh kine ki khynnah ki ialehkai ia sngewtynnad baroh shisngi. Hynrei ka long ka jingmlien u Bhimasena ban pynshrai bad pyndom ia ki bakha jong u. Ka por ka poi haduh ba man ka sngi kumne, u Duryodhana u la jlep thui ia kane namar ba u ju long ma u u dieng shaiñdoh ha kine ki jingpynsalia bad jingleh shrieh u Bhimasena. Te kumta u ju woh kjat ia u Duryodhana ne khynniuh ki tnad dieng haba u dang kiew haduh ba un da hap. Ka la poi ka por haduh ba u Duryodhana u la sngew salia bad um sngew lah shah shuh ban ia shong lang bad u bakha. Te da ka jingiasuh buit bad ki lok, u ju pyrshang ban pynduh pyndam ia ki. Shisien lei lei u ai ka dawai thiah bad beh ia u Bhima bad u sa teh bad bret sha wah. U Bhima pat u pyllait na ka dawai bad pynkylla um ia ka bih bad u sa per hi sha sla um.

Ynda u Bhisma u la thung ia u nonghikai ban hikai ha kaba pyndonkam ia ki tiar thma, u Duryodhana u la iohi da ka jingkthang ba wat uta u nonghikai u kham noh ka mon sha u Arjuna ha kaba hikai. Une u nonghikai, u kyrteng u Drona uba dei u Bamon. Hyn-

rei ym ju kham don koit u Bamon u ban long uba tbit kum une ha ki kam ialehthma bad ha ka jingpyndonkam ia ki tiar. Kumba ju long u ju hikai bha ia ki khynnah ban long ki nongialeh ba tbit. U don u khun uba kyrteng u Aswathama uba u da ai kyrpang ki jinghikai. Hynrei narieh narieh ruh u Arjuna u nang peit bad tan jingmut baroh kat kaba u iohi. U Arjuna hadien, u sa long uba tbit bad pnah tyngeh ha kaba pyndonkam ia ka waitlam, ka gada (ka tiar ba kum ka latom ba don pat ka jingbat ban talain bad pduh pyniap) ia u sum ban siat khmat-briew ia kano kano ka sohpdung ba shitom. U ialeh kumjuh ha khyndew ne halor u kulai ne ha ka kali iapom, bad tang marwei u lah ban pynliem ia kiba pyrshah ia u. Nalor kine u don ka sap ban siat ia ki jingbthei tang da ka bor maian ka jingpyrkhat. Haba shu peit, ka long kum ka jingleh byrtong haba u pyndonkam ia u khnam bad ryntieh.

Ban tynjuh ia ka sap jingstad ki khynnah jong u, u Drona u buh ia u tyngshop khlieng halor u dieng bajrong bad u ong ia ki khynnah ban pyndkut ia ka khlieh da kaba shu siat un tang shu hukum. Hynrei ba u kwah ban tynjuh ia ka khlieh jong ki u ong, "To mynta iathuh ia nga, kaei phi iohi, to sdang mame Yudhisthira." U Yudhisthira u la jubab, "Nga iohi ia phi ia u dieng bad ka tnad." U Drona u la dom, bad kylli na kiwei pat. Ki ruh ki ai kijuh ki jubab. Ynda u

la ngiah, u la kylli ia u Arjuna, "Me pat me iohi aiu ?" U Arjuna u la jubab beit.

"Ka sim hangto halor"
"Katno, kaei ka bynta jong ka ?"
"Oh! Tang ka khlieh."
"Ka bynta aiu jong ka khlieh ?"
"Ka shalangmat."
"Ka bynta aiu jong ka shalangmat ?"
"Kaba pdeng."
"Siat kata." la hukum u Drona.

U Arjuna u la siat ban pynhap ia ka khlieh ka sim kumba shu khrai - sbak. U Drona u la kmen bad kdup ia u. "Kato kein dei ka jingtbit siat."

Ka lad ka plie biang ia u Arjuna ban pyni ia ka bor ba phylla. Ha kawei ka sngi katba u Drona u nang sum ha wah, U krokodail u la kynrup ia ki lbong u Drona. U Arjuna hangta u la pyllait san khnam shata sha u mrad bad kito ki khnam ki siah patar da ki hajar tylli ki lyngkhot doh krokodail. Na ka bynta kane ka jingpyllait im, u Drona u la.ai ia u kawei ka tiar ialeh bakyrpang. Hynrei u da maham. "To kynmaw ba lada phi pyndonkam ia kane pyrshah ia u nongshun barit baria, u lah ban pynkylla dpei pynban ia ka pyrthei. Phi dei ban sumar bha. Lada phi iakynduh ia u nongshun bakhraw uba palat ka bor pyrthei, phi lah ban pyn-

donkam khlem da khuslai. Da kane ka atiar ha phi, yn ym don mano mano ruh ha pyrthei ba lah ban ialeh."

U Bhima bad Duryodhana ki long kiba pnah bad khlain bha ha kaba talain ia ka gada ban iada ne ban ia tur. U Aswathama u dei uba pnah bha ha baroh ki tiar ialeh ne ha ka waitlam. Hynrei ym don uba kham jur ban ia u Yudhisthira kum u nongialeh bad ka niah artad ia ka kali. Ynda la biang bha ka ia. u Drona u la leit ong ia u Syiem Dhritarashtra "Ki khun jongphi ki la pyndep ia ki jinghikai jong ki baroh. Ym don eiei ba kim shym la shah hikai. Ngi dei mynta ban pynbeit ka jingpyni sap ka jingstad jong ki. To ngin ia pynlong ka jingialang shongkun ha kaba ki paidlang kin ioh wan peit."

Ha kawei ka madan baheh, ia ki jaka shong bad ki jaka kyrpang la shna na ka bynta u paid nongpeit ha ka jaka baheh bha. U Syiem ruh bad ki khun ki tnga jong u ki la ia shong ha ki jaka kyrpang. Napdeng bun kita, don ruh ki khun syiem na kylleng ruh kiba la wan. Ha kaba khatduh, u Drona u la rung u da riam da ki jain lieh suda. Hangta u sa pynbna bad pynithuh uwei pa uwei u khynnah jong u da kaba batai baroh ia ki jingleh jingkam jong ki uwei pa uwei. U Nongsynran pat uba kyrteng u Sanjaya u shong hajan u Dhritarashtra u nang iathuh bad nang batai ter ter kat kaba u iohi hangta ha ma-

dan, u da pyrta pynbna, "Te mynta ko paidbah baroh, kine ki rang dajied, ki la wan rung mynta. Phi iohi ia u Yudhisthira, uba shong halor u kulai uba ialam ia kiwei pat ki para. Peit bha baroh ki para jong u ki ia mih ki da ia rung bad pynbiang ialade kat kum ki kyrdan bad ki rta. Peit mynta, ki dang rung bad ki tiar ialeh ba ki ju sngewtynnad bad ki da pyni artad ia ka buit bad sap ha la ki tiar. Wow ka jingitynnad kaba ym ju don. Ki nongpeitkai baroh ki la ia shongshit da ka jingkmen bad phi lah ruh ban iohsngew ia ki jingiarisa. Ade, wow, bun kiba dem la ki khlieh bad ki tieng ioh ki khnam kin leit dei ia ki. Hynrei kaba phylla ka long ba ki khnam pat ki hap ha madan kumba shi inshi jngai na kito kiba shong hapdeng. Shabas! shabas! Wow ka jingiheh ka main bad ka jingi jem ka met ka phad. Mynta pat u Nonghikai jong ki u dang leit sha uwei na ki ban ai ka jingkyrkhu da ka khmat kaba hun bad phuh samrkhie."

U Dhritarashtra u sngap da ka jingsngewhun ia kine ki jingpynbna baroh. Hynrei sa shiphang pat u kylli da ka jingsngewkhia, "Ki khun jong nga pat? Phim shym ong ei ei shaphang jong ki."

"Hooid, hooid, ki don. Ki ruh ki la pynkhreh bha ialade ban ioh rung. Ki dang ap ia ka pali jong ki."

"Phi khlem ong ei ei ia u Duryodhana." u la kylli biang.

"Hooid, hooid kein, utei u nang rung u da rah sha jrong ia ka gada bad u tur pyrshah ia u Bhima uba talain ia ka gada kumba talain luta u sawkuna. Mynta ia u Duryodhana la ker tawiar da ki para jong u. Haba shu peit ia u i kum uwei u met bneng basaw uba la ker tawiar da ki khlur babun. Ia ka khmat jong u kaba i dom shla, bad nga tharai lada kin ia talain da kitei ki gada khlem pep kan long ka jingialeh kaba yn ym nud ban peit. Hynrei u Aswathama u ieng hapdeng ki khun jongphi hi. Um i khih ei ei ruh, u i jai jai wat la kitei ki lum i kumba kin ia tyngkhuh. Hynrei u kpa jong u, u Drona u dang ialeh ban pynjem ia u Bhima bad ki khun jongphi, bad u nang pyrshang ban pyniakhlad ia ki. Mynta u Arjuna u ieng hapdeng ka rynsan bah, Oh, mynta u la nang pyntbit ia ka bor bad tiar ialehthma da ki bor pyrkhat bad ki jingduai siat (astras) kiba mynta u nang pynkhlain bad ai jingim shuh shuh. Mynta tang da uwei u khnam u la pynlong ka ding, badien pat ka um, ka lyer bad eriong. Phim iohsngew seh mo. Mynta pat sa u lyoh, nangta pat ka mariang kaba dap da ki lum. Mynta pat haba un sa pyndonkam sa uwei pat u tiar, kine baroh ki la jah. Jingjang ha ka kali, jingjang da ki kjat bad u i smat i sting bha... kat kitei ki jingleh kiba palat liam. U Nonghikai mynta u jaw ki ummat ka jingkmen, katba u Arjuna pat u sangeh haba u ioh ka jingbyllud ieid na ka met.*

Shua ba ki jingpyni u Arjuna kin sa kut, bad haba ki jingtem jingput ki sdang ban jah bad u paidbah ruh u la sdang thanda ka jingshongshit, kynsan kynsan shu wan ka jingkyrhuh. Baroh ki ia peit shata. U khla ka wait uba la don lypa khlem don ba iohi u ieng uba shu phong ki jain paidbah, hynrei uba deng ki 'sah shkor bad u kyrhuh kop da ka sur batriem. Une u dei uto u Karna uba ym pat don ba iohi hynrei tang ka Kunthi kaba la pynkie noh ha ka wah. Namarba u dei u khun u blei sngi uba don ka ka main ba ityngshain bad ki briew baroh ki la ialyngngoh bad kylli iwei ia iwei pat "U samla aiu une... uei sha utei ?"

Une u Karna, u la shu khublei tang dep ia ki bakhraw batri sha kata ka liang ba don u Drona, bad u kop artad. "Nga lah ban leh kham palat ia kaei ba u Partha (Kawei pat ka kyrteng u Arjuna) u la leh." U Drona te u la ai jingbit ia u ban leh ia ki juh ki jingpyni ba u Arjuna u la pyni. Ka jingleh u Karna ka la pynsngewbha ia u Duryodhana uba la kdup ieid ia u bad u sngew kmen namar la don uta u ban ia aireng bad u Arjuna haduh ba u la kular. "Ngan sa ai kano kano ka jingkwah. To sah bad ngi, bad long kum uwei na ngi. Khein ia kaei kaei baroh ba ngi don kum la ka jong."

U Karna pat u la jubab, "Nga pdiang ia kane ka jingialang lok khlem artatien. Hynrei nga don tang kawei ka jingkwah. Nga

kyrmen phin iarap ia nga ban ioh ia ka bad kata ka long ba ngan ia khun bad u Arjuna para marwei."

"Khie leit, da ka jingkyrkhu jong ngi," la phai ktien u Duryodhana. "Ngi tip shai ba phin sa buh ia ka kjat jong phi halor uta u nongshun jong phi, kat uba dei." U Arjuna haba u la iohsngew ia kane, u la mai, "Phi dei tang u nongtuh burom, phi la wan khlem don bakhot ne ba iawer khlem niam khlem rukom. Ngan sa ai ia kaei ba phi dawa kum ia kito ki jait sewbna lat." U Karna pat khlem khih u la jubab, "Kane ka jaka ka dei ka jaka lympung paidbah. Nga don ka hok kum kiwei pat ki briew. U Kashatriya bashisha, um ju pynlut ia ka por ha ki jingkren kum kito ki jait kur kiba tlot hynrei kiba pynlut bad por bad bor ha ki jing-iatai-nia. Lada phi la nang ban pyndonkam ia u khnam bad ryntieh, ai kita kin kren bad nga ruh ngan ai ka jubab babiang."

Da kumne, kine ki briew ki sa ia pynlong ki kynhun bapher. Kawei ka kynhun kaba ia synrop ia u Arjuna da ki shipara- Ki Pandava. U Duryodhana ha pyrshah kaba don u Drona, Vidura, bad kawei pat ki kynrem ki lyndan, hamar pdeng. Ynda ki la ia ieng panpoh triang, ka Kunthi kaba mynta ka la ithuh la u khun u Karna, ka la sngew shyrkhei bad iapler pynban ban pyrkhat ba ki shipara kin ia khun. U Vidura uba la tip shaphang ka Kunthi, u la pynpeitmat ia ka da kaba synreit ia ka da ka um 'tiewkulab.

Kumba la iathuh, U Arjuna u dei u khun jong u Indra u trai ki lyoh bad ki lei-lieh, la iada ia u da ki blei bad la pynkah ia u da u lyoh khyndew haduh ba ym lah ban iohi shuh ia u. Hynrei ia u Karna pat ba u dei u khun u Sngi la pynsum phyrnai da ka jingthaba ba iong ba suk ban long pynban u sohpdung. Ha kane ka khyllipmat, u Kripa u stad ha ki thma bad uba la long u nonghikai ia ki khun u Dhritarashtra u la ong ia u Karna, "Ko khla-ka-wait, sngewbha ban iathuh seh ia ngi ia ka kyrteng u kpa ka kmie bad ka pateng Syiem ba phi la wan long briew. Ynda phi la iathuh, une u Khla-ka-wait, u Arjuna ruh un sa rai ban ia khun. Phi tip hi u dei u khun Syiem, bad un ym pynpoh ialade da kaba ia khun bad u briew uba kham poh ia u." Tang shu iohsngew ia kane, u Karna u shu dem duh lad namar um lah ban batai ia ka pateng kpoh ba u la wan. Hynrei u Duryodhana u la iarap bad pynbna. "Mynta mynta hi, ngà kyntiew ia u kum Syiem ka Anga-bad nga don ka bor ban leh ia kane." Mar kumta hi u la phah khot ia ki lyngdoh sha ka lympung. Hangta hangta hi la phah pynlong ki jinglehniam bad la pynbna Syiem ia u Karna kum u Syiem ka Anga, katba u paid byllien u shu dum lyngngoh thlim. Hangta u la ong ia u Arjuna, "Une mynta dei u Syiem, bad um salia ban ialeh bad phi wat la phi dei tang u khun Syiem. Phi iohi em ia ka shatri Syiem ba la pynda burom ia u."

Ha ka jingshisha, ym shym don jingiakhun paradoh, hynrei tang da ki nia. U Bhisma ba u kwah ban ioh jingshisha shuh shuh shaphang ka jingkam Syiem lade u Karna u ong, "Nga la iohi kham mynne ia u nongniah ka kali iapom ba u da hiar bad kdup ia u. Um dei u nongniah kali iapom ba paw ha madan thma, hynrei, u nongniah kali shnong jong u kynrad jong u. Khie me jngai nangne namar ia me la kha ban khyrwit tyrphin kulai, ym dei ba men rah ia ka waitlam." Hynrei u Duryodhana u la pynksan, "U Karna um dei tang u Syiem ka Anga, hynrei u lah ban synshar ia ka pyrthei baroh kawei," u la ong, "U ia rvngkat bad san ne palat kiba kum maphi. Uno uno uba nud ban ia aireng, to un kiew ha ka kali iapom bad un pynkhein ia ka ryntieh da kaba pyndonkam bad kti bad kjat." U paid babun u la kulmar jingmut thlim kaei kaba dei ne kaba lait. Ha kata ka por ka sngi ka la sep, bad namar bym long iakhun ynda sep sngi, u paid u la iapra phrai. Hangta u Duryodhana, u sa shim ia ka kti u Karna bad u ialam ia u lyngba ki sharak ba la thang kyrpang.

Mar kumta hi, u Drona u la lum baroh ki khynnah skul jong u bad u la ong, "Ka la poi ka por ba ngan dawa ia ka bai hikai jong nga kaba baroh shi katta." Ynda ki khynnah skul ki la ia mynjur sngewbha ban ai ia u kat kaba u dawa, u la hukum ia ki, "Mynta phin leit thom ia ka nongbah Panchala, kem koidi ia u Syiem Drupada bad wanlam

ia u shane. Tang lada phi leh ia kane phin sa pynbiang ia ka jingkwah ka jingim jong nga." Khlem ap tang ia ki jingbatai, ki la khreh noh ban mih. Hynrei u Drona pat u la pynsangeh ia ki u ong, "To sngap shuwa ia kane ka jingiathuhkhana. Haba nga dang rit nga ju shong bad u kpa jong nga u Bharadwaj uba long u nonghikai bakhraw. Dei ma u uba la hikai ia nga kine kiei kiei, haduh ba ngan da ioh hikai kylla pat iaphi. Lada phi la ioh kat kane ka sap, dei na u kpa jong nga. Uba la ioh hikai lang bad nga ha kata ka por u dei u khun jong uwei u briew uba kyrteng u Prishta. Une u ju wan sha ka trep pule jong nga ban ialehkai ruh haduh ba ngin da ia long lok bha. Haba u Prishta u la iap, dei une uba kiew ia ka khet. U la khublei ia nga bad u la ong ia nga ba lada nga kwah ei ei u long uba kloi ban iarap. Ynda nga la ioh ia u khun, u Aswathama, u kpa jong nga pat u lah da khlad na kane ka pyrthei. Ha kata ka por, nga la shem jynjar shibun.

Haba u khun jong nga u kwah dud, ngam shym la lah ban ai. Nga la kut jingmut ban leit sha uto u lok ban pan la kumno kumno kawei ka masi. Ki nongap kim shym la shah ia nga ban rung. Nga la ong ia ki ban pyntip sha uta u khun Syiem ba u lok u la wan. Hynrei nga hap ban ap haduh ynda janmiet ban ialam ia nga da arngut ki nongap kum ia uwei u koidi. Katba u dang shong hajrong bad ki baheh bahain, nga pat nga sngew ialade kum uwei u Nongkhrong. Kyn-

dit kyndit u kylli pynban, "Phi dei uei? Phi kwah aiu?" da ka jingsngewheh. Nga la batai ia u nga dei uei bad nga la wan ban wan kai kum u paralok barim. "Paralok?" u la kylli da ka jingsngewmeng. Ki bakhraw batri ki shu ia peit bad dap pynban da ka jinglyngoh bad ki kyrngah la ki khlieh. Nga ong biang "paralok," hynrei u syiem na ka khet badonburom u la mai pynban, "Ko bieit, mem ju tip ba ym ju don kum kata ka ktien paralok hapdeng kito kiba ym ia ryngkat kyrdan? Kumno u syiem u lah ban iadei lok bad u briew uba dap da ka 'am'? Phi la wan ban pan eiei nga tip ia kata. Phi dei u Brahmin uba kwah jingiarap. Ngan ai kaei phi kwah ba phin ioh rah ha kaba leit jingleit? Hynrei ym dei kata ka jingialong lok kaba ym lah long. Ju don hi ka jingialang lok ba neh sah. Ka dei ka kam bieit. Ynda ki la wan rah ki jingai sngewbha iaphi phi dei ban leit noh." Ka jingdom bym lait kren jong nga ka la poi haduh u tangkro, haduh ba ngam lait tang ban iathuh shaphang u khun jongnga. Ngam lah ban ngeit ba uta u dei ujuh uto u briew uba nga ialehkai lang hapoh u dieng hajan ka trep jongngi. Nga la bitar palat bad nga la shu smai ba "Ngan sa ap haduh ba ngan da ioh lad ban kren biang bad me." Nga ieng joit bad nga leit phai ban iohi ba ki wan rah hadien jong nga shi khum ki jingai sngewbha. Nga la phanang ia kata ka khung ha khyrdop ka ing syiem bad wan phai noh. Naduh kata ka por, nga la shu iaid sakma haduh ba ngan da poi sha kane ka nongbah

bad u Bhisma uba ithuh ia nga, u la ai kam ia nga ban long u nonghikai jongphi. Te mynta nga dawa ia ka bainong jongnga. Khie mynta, leit niom ia ki Panchala da rah ki tiar bad shipai bahha tam bad wan rah koidi ia u Drupada... uba im......"

Kine namar ki dei kiba dang khie, ki la ia kmen bad long kiba la kloi ban leit niom ban pynlwit thiaw ia ka Panchala bad wan rah ka jingai ba la kwah u nonghikai jong ki... ia u syiem Drupada kum u koidi. U Drona uba shong ha ka khet u la ong ia u syiem Drupada. "Phi dang kynmaw ia u Aswathama uba la jan iap namar bym ioh dud, bad nga la wan shaphi ban pan jingiarap kumba phi la ong. Une u khun u la heh bad u la ioh baroh ki jinghikai. U la long uwei uba ia kerkut ia ka Hima jongphi. Kine baroh dei da ka hukum jongnga. Nga lah ban pyniap iaphi lada nga kwah, hynrei phim dei ban tieng namar ngam ju dei u nongwad kput ba nga dang khein dor ia kato ka por khynnah jóngngi. Wat lada phim shym pan, ngan ai noh shiteng na ka Hima jongphi. Ngan synshar ma nga ia ka shiteng khnang ba ngin ia ryngkat. Kynmaw ngan long barobor u paralok jongphi, wat artatien ia kata.

(3). KA ING JINGKMEN BAD KA DPEI

U Dhritarashtra ba u sngew u ieid palat ia ki pyrsa, u la pynbna ba u Yudhistira kum u nongmihkhmat bujli jong u, kaba u babe kylla

hadien pat. Une u nongmih bujli bad ki para ki khein mardor bha ia kane, bad ki leh tikna la ka bynta la jong. Kumta ki ialum lang bad leit hiar thma ia ki hima ba hajan bad da kumne ki pynheh ia u pud u sam ki Kuru. Ki paidbah pat ki khein burom ia ki bad ki ju ia kren iaroh shaphang jong ki.

Kumba ju long, u Syiem Dhritarashtra u ju phah ki nongsyntiat bad ki nongthwet jingtip bad kylli na ki shaphang kaei ba ki briew ki ju kren bha. Kite ki ju iathuh ba u paid iew paid hat u ju ialap eh shaphang ki jingleh jingkam bad jingkhraw u Arjun, u Bhisma bad u Yudhistira. Ha ka jingshisha u Syiem u kwah eh ba ki briew kin kren shaphang ki khun jong u, hynrei ym don uwei ruh u ban pushe ia u Duryodhana ne ki para jong u. Haba kumne, u la khot ia u Myntri Rangbah jar jar bad la kylli ia u, "Phi la iohi ba ki khun u Pandu ki ialeh ban pynpaw khmat bha bad pyrshang ban kah syrngiew ia baroh. Ngam sngewtynnad ia kane. Phi tip ba ki khun bad ki pyrsa jongnga ki long kiba don sap, hynrei kine ki khynnah ki la leh palat. Sngewbha ban ai jingmut lem ia kaei ba nga don ha ka jingmut."

U Myntri ruh uba sianti u la ong, "Hooid hooid, nga tip ia kata. Nga la nang mut ban wanlam hi ia kata ka mat ia kren da lade." Hangta kumba la ioh pynpur ding, u la batai ia u Syiem ba kumno u dei ban husiar na ka bynta ialade. U dei ruh ban

peit ban lah ban iada na ki nongshun kiba napoh bad nabar, bad da kaba iada ialade, u Syiem um dei ban salia ne buhkhoh ia kano kano ka kam ba u leh. "Phi dei ban shut la ki bniat." U ong "ba lada dei ban dait iano iano phi dei ban husiar na kito kiba phim khmih lynti kano kano ka jingthmu shet kylla. Wat shaniah hano hano ne pyni paidbah ia kata. To mab lada nga nud ban ong ba ha ka jingshisha ym don bahaing ha sem na ka bynta ka jingbha u Syiem. Ngi dei ban buh ia ki nongsyntiat bad nongthwet jingtip ym tang ha ri nongwei, hynrei wat ha la ri lajong. Kata ha ki jaka iaid kai bam lyer, ha ki kper syntiew ha ki jaka leh sngewbha, ha ki jaka dih paidbah, ki temple, ne ha ki ing Myntri, ki nongbishar, ki nongniah kali bad kiwei kiwei. Ngi dei ban ioh jingtip ba thikna bad kaba iar, bad man ki kaiphot kiba rit eh ruh dei ban da peit bniah thik pa thik. Ha ka jingshisha la kham siem nga la kwah ban pyni ia ki jingdonkam ban kham pyrkhing ha ki lad iada hangne ha ing syiem bad dei tang mynta ba nga sa nud ban kren jait ba phi la kylli." Hangta u sa theh sei lut ban pynshoi pynngeit ba u syiem u dei ban pynryngkang par ia ki pyrsa baroh.

U Duryodhana ynda u la ap bad iohi ba ki jinglehsting u Kpa la jong ki paw tyngkrein u la leit jar jar sha ka kamra bad u la ong, "Ngi dei ban long kiba husiar ban iada ialade wat la ka por ka la dier. Kat kum ka jingai jingtip ki nongsyntiat, u paid-

bah ka ri u khmih lynti ba ka por kan ym slem shuh ba u Yudhistira yn sa pynlong Syiem. Kaei ba ki briew ki ia kren ka long ba phi hi phin iehnoh ia ka khet ha u ba phi pang shi pang, kumba phi la leh shisien ia u Pandu. To ngin ia khie thiah noh ioh dier ka por. Kaei ba nga lah ban leh, ka long ban ioh biang ia ka jingshaniah u paidbah da kaba ai ki jingai sngewbha bad ka burom ba kin sdang ban kren noh tang shaphang jong ngi. Wat la kan shim por, hynrei nga tip kan sa trei kam. Tangba kaba donkam eh mynta ka long ban phah sha jngai na ka nongbah ia ki khun u Pandu shipor. Lada jia ba ki khun u Pandu kin long Syiem, hadien sa ki khun jong ki bad ki ksiew ki miaw jong ki te ngi la dep artad. Phi hi phim dei ban tieng katba u Bhisma u dang don hangne. Hynrei phi tip hi ki khun jong u Syiem Matlah te ki sa dep artad.

Ka jingbunkam eh u Yudhistira ha kaba pyndep ia kita ki kam kum u Nongiohpateng, ka la pynlong ia u Dhritarashtra ban ym ioh lad ban ia kren. Une u bun kam ha kaba pynheh pyniasoh ia ki Hima ba nang jop bad sngap ia ka jingud ki briew. U ia kren byrngia bad ki rangbah shipai bad u ai ka nam ba biang ia ki. Da kine ki jingleh u pynsuk pynsain ia u Mama la jong ban korbar sorbar ia ki kam ka Hima.

Ynda u la ap arsngi, u Dhritarashtra u la phah khot ia u Yudhistira bad u la la-

roh, "Phi la trei shitom palat, haduh ba phi la pynsting ia ki kam jongnga, hynrei nga pat nga pyrkhat ba phi la dei hok mynta ban ioh katto katne ki jingkylla, ki jingshongthait. Nga tharai kan bha phin leit sha......" Ki ktien khadduh kim shym lait na u, namar kem kynsan kynsan ka jingkyndit ka jingiatiplem. Hynrei ha ka jingshisha u lah rai ban phah ia u sha Varanavata kat kum ka jingai buit u Duryodhana, bad u la pyllait bad kynnoh ia kane ka kyrteng. "Hangtei ha Varanavata, kan sa don ka sngi jingleh burom u Shiva, bad ka shnong kan sa kup da ki rong jinglehkmen. Khie leit bad ialam ia ki kmie, ia ki para bad shibun ki jingai sngewbha, ba phin ioh ai ia ki nongialehkai nongpynsngewbha, ki riewnang riewstad. Phi lah ban sah katba phi kwah ha Varanavata, namar ka iadei dor bha ba uto u ban shimti ia ka khet, u dei ruh ban tip ia ki bynta ka Hima baroh, ban ithuh da u paid ka Hima shuwa ban kiew khet." U Yudhistira kloi lan u la sngewthuh ia ki jingthmu jong kine ki jingtyrwa, hynrei u la shu kun jar. Ha kawei ka sngi ba la pynbeit da ki nongpeit khlur, u Yudhistira u la khublei ia u Mama, bad leit noh bak bad la ki para sha Varanavata bad bun bah ki kali iapom. La don ruh bun bah ki paidbah kiba iabud, hynrei tang khyndiat ngut kiba suba ia ki jingthmu barieh u Sviem. U Yudhistira u la batai bad ban ba "U syiem u dei u kpa jongngi, uba sngewthuh ia ka jingbha jongngi hi. Ngin sa wan noh hi ngin tang dep ki shuti jongngi." Kat

kum ka burom ba ju ia bud, lang, la leit on ia ki, ha ki katto katne ki bynta ka jingleit da u Bhisma, Drona bad kiwei ki ieh ki hain. Tang u Vidura uba la leit on shaduh jan ba kut ki pud ka Nongbah ha kaba bun ki paidbah ruh ki nang ialum lymbung.

Shuwa ban khlad noh, U Vidura u la pasiaw ki ktien maham, "Uno uno uba tip ia la u nongshun, un ym mynsaw. Dei ban da tip ki tiar aiu ban pyndonkam ha kaba ialeh ym dei ki tiar nar kiba lah ban pyndep ia ngi lymda ngim long kiba husiar. Kaba bam tang da ka dieng bad u phlang, kam lah ban rung sha thliew. U myrsiang pat u leh ban mih shabar na ki thliew bapher. U nongiaid lynti u tip la ka phang tang da ki khlur, bad poi shata tang da ka jingkhlain jingmut.' U Yudhistira pat u la jubab, "Nga lah sngewthuh." Te katba ki dang iapra la ki lynti, ka Kunthi ruh ka la ong, "Phi bad u Vidura phi ia kren ki ktien ba ngam sngewthuh jingmut. Kaei kato kaba phi ia tyrko ?"

"Phin sa sngewthuh shen, wat kylli shuh ia kato" la pynkut u Yudhistira.

U paid ka shnong Varanavata u la pdiang sngewbha ia ki Pandava da ka jingshongshit, bad la khot sngewbha sha ki iing ba bun. Kine ki ia khleh lang bad ki paidbah ha kaba shim bynta ha ki jinglehkmen burom ia u Shiva. Napdeng kito kiba la pdiang sngewbha ia ki don uwei uba trei kum u nongtei jingtei, uba long uba ju ia trei lang bad ki

nongiasylla bad u Duryodhana, uba kyrteng u Purochana. Dei une u nongtei bakhraw uba la shna kawei ka iing bangla baheh ba u khot ka Iing ka Jingkmen. Ha kane ka iing u la buh ka bam ka dih ba biang kaba u da pynbiang ka jingthiah bad ki jingpynriam bakordor suda. Ki san ngut shipara bad la ka kmie ki la ioh ruh la ka kamra kamra ban thiah.

U Yudhistira tang leit noh pat u Purochana, u la pasiaw ha ka Kunthi, «U Khun ka mare, u tharai ngam tip. Mei kane kein dei kato ka jingmaham ba la ai da u Vidura. Lada phi sma bha ia kine ki kynroh baitynnad, phin iohsngew ia ka jingsma ka umphniang resin bad u phlang. Uto u briew u sah hi hangne, u shu ap ia ki dak ki shin na ki bakha baieit jongngi ban ai ding ha ka por shiteng synnia. Ngin husiar bad ngin ialeh kumba ym tip ei ei."

Kumba la khmih lynti, hadien katto katne sngi la wan uwei u nongwankai na u Vidura namar haba u pynithuh ialade u kren da kito ki ktien siat bym lah ban sngewthuh. "Kynmaw u myrsiang u lah ban mih na ki thlew babun." Une u nongwankai u la ong, «Nga long uba tbit bha ha kaba tih par. Nga lah ban pynlong bun ki krem bad ki pubon." Te u la pasiaw ha u Yudhistira, "La hukum ia u Purochana ban ap sa shiteng bnai ynda dum bnai ba kin sa ai ding ha ka sngi ba khadsaw ha ka por shiteng miet haba phi dang ioh'thiah.» U Yudhistira da ka jing-

rkhie dait bniat, u la ong, "Phi ong kumta. Wow ka jingpyrkhat na ka bynta jongngi."

"Uta u stad tih krem u la ong pat, "Ngan sa pyndep 'la ka kam shua kata ka por. Hynrei nga lah mo ban peit bha ia kane ka Bangla ba ngan ioh ban jied ia ka jaka ba biang ban tih. Ym dei ban don mano mano ban iohsngew ia ka sur ka jingriew ki lyngka."

Dei ha kawei ka bynta bapdeng ka ing ba une u stad tih krem u sdang ban tih da ka jinghusiar ban ym pyniohsngew ia u Porochana. Ynda la dep tih ia ka thliew, la tap ia ka da ki lyntang bad long kumba ym shym jia ei ei. Ki briew une u stad tih krem ki tih suki suki ia ka krem pubon shata shapoh niamra ka ing Bangla. U Purochana um bna ei ei ia kane bad u leh mynleh hi kum u nongleh bha haduh ba ki nong Varanavata kiba ym tip ei ei ia ki sohkyrdot ki la ia kmen bad sngewhun ban iohi ia ki khun Syiem Pandava ha shnong jong ki. Ynda la dep tih kata ka krem pei-pa (tunnel) ka Kunthi ka la khot ia ki briew sha ka jingkhawai. Ynda la ia dep ka bam ka dih u Yudhistira u la ong ia la ki para, "Ka la dei ka por ia ngi ruh ban leit noh." Ki sa plie ia ka lynti barieh bad khadduh eh u Bhima u la rung ynda la ai ding ia ka ing da kaba sdang na ka jaka thiah u Purochana. Ka ding ka la bur bad bam pynsted naphang na ka daw kito ki tiar ba la buhrieh. Katba ka shnong baroh kawei kan khie thiah re-re ban

tip la jia aiu, ki Padavas pat ki la da poi sha kawei pat ka liang u lum hajan ka wah. Hangta la don lypa ka lieng kaba la phah ap da u Vidura uba kren biang kito ki ktien siat ban pynithuh ialade, "Kynmaw ba ki myrsiang kin sa mih na ki thliew babun." Te u la ialam ia ki lyngba ka wah. Ynda ki la klan sha shiliang ki la ia iaid khlem sngewthuh ha ki khlaw namar ki kwah ban jngai jngai na Hastinapura.

U paid te u la ia iam briew, katba ha kiwei pat te ka jingiakmen ha kane ka khubor ba ki Pandava ki la ingkhong ha ka dingjong ka Ing Jingkmen. La lap ruh ia ka met ingkhong jong kawei ka kynthei bad kita ki sanngut ki khun. Na ka liang u Dhritarashtra um shym khmih lynti ba kan leit jia haduh katne. Ka jingiatiplem ka dung kura. Na ka bynta kata, u la phah ai tyrwa jingkñia ba bit dor na ka bynta ka mynsiem jong ki, bad hukum ka iam-briew paidbah ha ka Hima.

BYNTA BASAW

KA KURIM NA KA BYNTA KI 5 NGUT

Ha kata ka khlaw, u Bhima u peitngor bad ailad ia ki para bad ka kmie jong u ban iohthiah. Katno u pait ka dohnud haba u iohi ba ki hap thiah ha madan. Haba u iohi katne ki jynjar, u mut ban pynhiar kput. Hynrei dei ka jingkhlain jong u pat kaba lah

ban iarap, ban kit ban bah ia ki haba ki kjat jong ki ki pdung ne thait palat. Shisien lei lei u iakynduh bad u ksuid uba ju ap tuh ban bam ia ki briew. U Bhima u pyniap duh ia u bad pynlong ia ki lynti ki synkieng kiba shong shngain. Hynrei ka para une u ksuid kaba kyrteng ka Hidimba ka ibha ia u Bhima. Ka wan kylla ialade ha ka dur briew bad da ka jingiapoi bad u ka ioh ia uwei u khun uba ki ai kyrteng u Ghatotkacha uba ia jan bha bad u kpa. Dei une u ban iarap bha ia u kpa ha ki thma ba hadien.

Katba ki nang kam, ki sngew ka lynti khlaw kan ym kut shuh. Kine ki la jah noh ka mynsiem sngewdon jingim namar kim tip shano pat kin poi. Ki bam da ki thied dieng, ki beh mrad bad leh ki kam shlur. Ki la iaid lyngba ki lum ki wah. Ki tip ba ki iaid na ka phang ba dei namar ki kwah ban jngai bah na Hastinapura. Ynda kumne shi kumne, ka Kunthi ka la kylli, "To ia ong lem lano bad hangno ngin ia sangeh ?" U Yudhistira te u la jubab, "Em, ym pat dei ka Por. La kumno kumno nga khmih lynti ba yn sa don mano re mano u ban btin lynti ia ngi," bad u ia iaid artad.

Ha kawei ka janmiet ynda ki la dep ai jingknia bad duwai, katba ki dang iashongkai, la wan uwei u nongwanjngoh ba i-riewblei. Uta u dei pynban u kpa rad tymmen, u Vyasa u nongthoh jong ka Mahabharata. Ka

la sngewtynnad ban ioh da uwei pat u lok thymmai hapdeng jongki. U Vyasa u la batai ia ki, «Phi iohi ia kitai ki artylli ki lynti? Bud beit katei ba sha kadiang jong-phi haduh ba phin da poi ha kawei ka shnong kaba kyrteng Ekavrata. Hangta yn ym jia ei ei bad ym don ba peit thuh. Phin ap ia ka por, bad hangtei phi dei ban im kum ki Brahmin. Ka bok bad ki jingkylla kin sa don. Hynrei to iai long kiba ıaishah, namar nga iohi ka jingjop ba phin sa kup. Ngam artatien ba phin sa ioh shong biang ha ka Ing Syiem. Hangta phin synshar, phin ai ki jingai sngewbha khamtam ia ki ba duk bad phin sa pynlong ka kñ'a Rajasuya bad Aswametha. (Ki dei ki jingknia ainguh da kito ki Syiem bajop thma).

Ynda poi ha Ekavrata, u Vyasa u la pynithuh ithaw bad kawei ka ing babha kaba ai jaka shong jaka sah ia ki. Hangne ki la shong suk, hynrei teng teng ki kynmaw da ka jingbitar ia ka jingshet shukor ki bakha jong ki. Dei tang u Yudhistira uba ju pyntngen bad ai barobor kata ka phrang jingstad jong ka jing-kyrmen. Da kumne ki pyniahap sur noh ia kata ka jingim jong ki. Kumta man ka sngi kumba leh ki Brahmin baroh, ki leit kylleng ka shnong bad ki khrong na ki ing bad wan-rah pat ia ki sha la ka kmie kaba pyniabynta hapdeng jong ki. U Bhima pat uba kham dawa shibun ka bam, u ioh ruh kham bun. Te da kumne ki ia im ha kata ka jingim ba synlar. Hynrei ha kawei ka sngi ki iohi ba kita ki

nongkhot jong ki ia don ha ka jingsngewsih bad ka la don ka jingiatyrkhong bajur hapdeng jong ki. Ki la iohsngew ia ka jingiaknen bad ka jingiaiam briew hangta haduh ba ki Pandava kim banse shuh ban leit kylli kaei kaba la jia. Kita ki briew ki sa lahuh, khlia kaba kut kane ka shnong shong uwei u rakot uba pyllait im ia ngi tang lada man ka ing ki phah shi kali ka ja bad artylli ki miunsiej kiba dei ban leit ai da uno uno uba shong ha ka ing. Une u rakot u long uba jlawnguid katta katta, ba u bam ym tang ia kata ka ja shi kali bad kita ki masi, hynrei ia u nongleit rah ruh. Ngim nud ban ong ei ei duh namar un tang shu tip, u la maham ba un bam duh ia ka shnong baroh kawei. Kumta man ka ing ki ioh la ka pali. Mynta ka dei ka pali jongngi. Nga kwah ban leit rah ma nga namar nga kwah ba kine kiba dang bun nta ba kin leit. Hynrei baroh na ngi ngi ia tyrwa marmet ialade ban pyllait im iwei ia iwei pat. Ym tip shuh. Kaba bha eh ka long ba ngin ia leit lang baroh ban ia shah bam kumta ba ngin ym ia ioh lad ban iam briew na ka bynta jongno jongno ruh."

Kane ka la pynlyngngoh ia baroh. Ka Kunthi te kum ka kmie ka la ong ia u Bhima ba un leit rah ma u ia kata ka bam sha u rakot. Hynrei u Yudhistira u mut ban pynsangeh namar u ong "ba ngim lah ban shu khein duh ia u Bhima, u Arjun ne ki kha synrap. "Ai nga leit rah ma nga ia ka bam sha uta u rakot. Wat lada nga iap ruh u Bhima bad u

Arjun ki dang lah ban synran synrop ia phi ha ki por ba eh bad ba tan. Ka Kunthi ka la pyneh ka ong, "Ai ba u Bhima un leit, un sa wan phai pat phin sa iohi."

U Bhima te u leit niat bad niah ia kata ka kali kit ja bad artylli ki muid bad poi top ha kata ka jaka. U sa beh ia kita ki muid sharud bad khot kat lah kat iai ia uta u rakot da ka kyrteng bunsien, "Baka, wan shane. Ale, me khun ka mare, ale peit ia nga ba nga dang bam." U da bam hi noh artad ia kata ka bam. Uta u rakot u wan mareh shata da kaba kyrdem kjat bad uba itriem shisha ban peit. "Me dei uei mame uba khot ia nga da ka kyrteng?" hynrei kane kam pynsalia ia u Bhima uba shong la ka shong kuman bad bam la ka bam khlem khih wat tang uwei ruh u niuhmat. Kane ka la nang pyningkhong ia uta u rakot. "Me dei uei te mame uba bam kine ki jingbam jongnga Shano ki muid?" u la kyrhuh. U Bhima u shu kylli, "Are, ki muid te ki leit bam phlang hangthie harud nong," jubab kynjai u Bhima. "Mynta ka sngi phin ym ioh bam ia kine kiei kiei. Phi dei ban shah jingit." Wat la u rakot u kura u bok nadien, u Bhima u shong ngun ngun u bam, hynrei u shu ong, "Peit ho lih Baka, ngam ju sngewtynnad kane ka jingpynthut ia nga haba nga dang bam. Me dei ban nang ban ap." Kane ka la pynlyngngoh pynban ia u rakot. U ai sa shi bok ar bok bad pyrshang ban pajut patrong na met, hynrei u Bhima pat um khih, u thab pynban ia ka kti u ra-

kot kumba thab skain. U pyrshang mynta pat ban ñiat ia u Bhima ban ioh bam, hynrei u:n lah ban pynkhih, bad weng ia ka kti u rakot kumba kyndat ia ki kti shrieh.

"Nga lah thngan te me !" la kyrhuh u rakot, "Ngan bam ia me !" la khynwin ka khlaw.

"Nga tip ia kata," la kyrhuh sa u Bhima, "Khun ka jlawnguid, nga tip ba me leh ia kito kiba wan rah bam ia me kum ki shyieng sohkhia muid. Mynta te me la kut ka sngi."

"Me men bam ia nga ?" la kren phoilia u rakot.

"Em, mem ibang ei ei ruh. Hynrei ngan tar lyngkhot lyngkhai ia me ban ioh bam suk ki myrsiang bad ki pukni bhur." Katba u ialeh ban ioh bam kata ka bam, um ioh lad ba ka long pynban kumba ialehkai bad u khyllung. Kumne haduh ban da lut khoit kata ka bam. U Bhima u sa ieng bad sdang ban ialeh bad uta u rakot. Hangta ki ia rat ia ki dieng bad ia sympat. Ki rah ki mawlong mawteh ban ia kawang. Hadien ki sa ia kura kudung. Haba khadduh, u Bhima u rah ia uta u rakot bad lynthem sbak ha madan. U shim ia uta u rakot na ryndang, u iuh de thrait bad khyrwait pynkhein artad ia u budlum bad ryndang thrut-rut-rut.

U paid ka Shnong u la kmen haduh katta katta ia u Bhima, hynrei ki la dap da ka jinglyngngoh kumno u Brahmin u lah ban

leh kine ki kam shlur kiba ia dei bun leh tang u Kashatriya. Ki Pandava te ki ia batai ba dei tang u Bhima marwei uba la ioh ki jingtbit lyngba ki duai siat kiba rieh. (Esoteric Mantras) kiba lah ban pynliem ia uno uno u nongshun.

Ynda la kumne, namar ki tieng ba ioh ki briew kin tip shaphang jong ki, da ka mynsiem bakhia ki hap ban mih noh nangta na ka ing basbun. Ha kane ka juh ka por, uwei u nongiaid lynti u la iathuh ba u Syiem Drapuda jong ka Panchala u la pynbna ia ka Swayamwara (Ka jingjied shynrang ka khun syiem ban long u tnga) jong ka khun jong u, bad ba ka pynbna paidbah ba uno uno uba don jingmut un wan ha ka sngi ba la buh ba ka khun syiem kan ioh jied. Ngin ia peit uei une U Drapuda.

(*KATTO KATNE SHAPHANG U DRUPADA*)

Ynda u Drapuda u la shah jop ha u Drona, u iaid wir shane shatai haduh ba un da iashem ia u Nonghikai (Guru) uba la ai ki jinghikai ia u ban kha u khun uba lah ban pynhiar kput ia u Drona. Te ynda u la duai bad knia bun sngi, ha kawei ka sngi la mih na ka ding knia u khun shynrang bad ka khun kynthei. Une u khun la kha bad ki tiar ialeh thik kum uto u khla- ka -wait. La pynkyrteng ia u u Dhrishtadyumna kaba mu - la kha ha ka jingshlur, ki tiar ialeh bad ki jingdeng kordor. Ka kynthei pat ka long kaba

bhabriew tangba kaba jong. La khot ia ka ka Draupadi bad kumjuh Panchali).

Ka jingjied tnga ka Draupadi ka long ka jingleh bym bit duh, te ki Pandava bad ka kmie jong ki ka Kunthi ki la ia mih ban leit sha Panchala. Hangta ha Panchala ki la ia sah ha ka dong bym paw eh, ka dong ki nongthaw khiew. Kumba ju leh, ki ju mih dang step ban leit khrong bad wan ai pat ha ka kmie ban ioh iasam. Ha ka sngi jied lok ka khun syiem (Swayamwara) baroh kine ki san ngut shipara ki ia mih lang ban leit. Ki la iohi ba la pynkhreh ka madan baheh bad ki jaka shong ia kito ki khun syiem ba kwah ia kynthih saimuka. Bun bah ki khun syiem ki wan da ki kulai bad ki kali iapom ki da deng ki jingdeng mar rem dor. La slang ia kane ka sngi da ka jingknia da ki lyngdoh u syiem. Tang dep kane, rung ka khun syiem Draupadi kaba la pyniap bieit bad pynkiew snam ia ka khlieh kito ki khun syiem. La synran synrop ia ka da u Dhrishtadyumna u hynmen jong ka hi uba long u khun syiem ka Hima. Nangta u la pynbna ba kito kiba kwah ban shah pyndeng syntiew da ka khun syiem ki dei ban pyndait ksai ia kata ka tyntieh ba la buh hangta bad ba ki dei ban siat 5 tylli ki khnam sha ka sohpdung ba shad talwiar hynrei dei ban peit pat ia ka dur jong kata ka shalyntem ha ka dur ba paw ha ka umphniang kaba don ha ka dabor.

Tang dep pynbna ia kane, kito ki khun syiem ba ju ia khun thma, ki-ia sdang, hynrei tang mar shisien peit ia ka ryntieh ki jew slew bad ki ran dien noh. Bun na ki haba ki pyrshang ban tan ia u ksai, isbad kim lah bad kum pynhap pynban ba kjat la jong ia ka ryntieh. Kane ka la pynsngewbha ia ka Draupadi kaba dang peit kai ia kata ka tamasa kita ki khun syiem.

Ki Kaurava pat ki dang ia shong ha kawei ka bynta ka kamra ki da ia peit bad rkhie tohhoh ia ka jingwan bad jingleit noh kita ki khun syiem. U Karna ruh uto uba la tbit bha ha ka tiar ialeh u ia don hangta bad u Duryodhana, katba ki para jong u ruh ki ia halla bad kren bein ia kita ki khun syiem. Ynda la dei sa ka pali jong ki pat, kata ka lympung ka shu kynjah jlam. Ka khun syiem hangta ka shu duai ba kan lait na ki ruh. Ynda ka la iohi ia u Karna ba u wan u rah ia ka ryntieh kumba rah ia u dieng sympat riphin, ka la sna tieng her. U Karna u la shim da u khnam sa ban siat haba u iohsngew ia ki jingkyrkait ka Draupadi, "Ngam treh ia uei!" u buh noh ia ka ryntieh u khnam u da rkhie bein bad u sa shong noh. Kane ka la pynkyndit ia u Duryodhana uba la pasiaw ha u Karna. "Are, balei? kam don hok ban kren ei ei ha kane ka por. Lada phi pyndait ksai bad siat ia ka sohpdung ka dei ban pdiang ia phi namar ia ki kyndon la khlei madan. Lymda kumta phi lah ban

shim ia ka bad phet noh. Rah rah katei ka ryntieh. Ngin iarap ia phi."

"Em'; la jubab u Karna, "Ngam treh hi ia ka."

Hynrei ha kata ruh ka lympung khlem don ba iohi ia u, u don ruh uwei u briew uba yn sa pynpawnam ialade ha ka Mahabharata ha ki por ban sa wan. Uno u dei u Khrishna, u Syiem ka Dwaraka uba dei shisha pat uba phra ha ka jingwan long briew ia u Vishnu uba la wan kha na ka jait Vadava. Une hi uba la wan long briew kumba la batai.

"Ban iada ia kiba longkhuid,
ban pynduh ia kaba sniew, bad
ban wanrah ia ka hok ka sot,
la kha ia nga ha man la ki rta.

Nangta u la pasiaw ha la u para u Balaram, "Kine ki Brahmin phi tharai dei kiei pat, lait kito hi ki Pandava kiba la iap duh ha ka ding. La thoh lypa ia kine kiei kiei. Ngin sa nang iohi shuh shuh ia ki."

Tang shu ieng u Arjuna na ka kynhun ki Brahmin, la don ka jinghalla bajur, "Kumno u Brahmin u nud ban wan iakhun ha kane ka jingialeh. Kaba mut tang ia ki jait iakhun. Balei kim pynleit jingmut jang ia ki kot Bakhuid ?" Hynrei u syiem Draupada u la kyntait ia kane ka jingpyrshah kaba u

ong ba ym don ei ei kaba kum kata ha ka jingpyntip paidbah. Uno uno u lah ban pynshang ha kane ka Swayamwara. Ka Draupadi ka shu peit da ka jingkhuslai katba u Arjuna u wan sha ka ryntieh. U shim da kaba suk ia ka, u pynkhun bad teh ksai kumba pynkhun siej kot kudi. U shim ki khnam baroh 5 tylli u siat uwei hadien uwei ha ka sohpdung. Ka Draupadi ka shim ia u siendeng syntiew bad pyndeng ha u Arjuna, bad da kumta ki sa iathoh. U Arjuna u shim ki kti bad sa pyllait noh, Mar kumta ka la don ka jingiahalla, "Ngi la shah thok! Kumno u Brahmin u lah ban ioh ia ka kynthei Kshatriya? Ngin ym lah ban shah ia kane. Ngin pyniap ia u Syiem Draupada bad ia ka kynthei. La khie buk ka thma. U Bhima uba kham khlain na ki Pandava u la phut artylli ki dieng bah u la kawut bad iada ia ka Draupadi katba ki nang ialam sha la ka jaka sah.

Ka Kunthi ka dang don ha ing shetja, bad tang poi, U Bhima kum ban kren kai u pyrta, "Mei, Mei, ale wan peit, ngi ioh mar khrong aiu kumne mynta ka sngi." Ka Kunthi pat kaba ym shym mih hi, hynrei ka la ong," To, to, to, ia bynta ia ka hapdeng jong phi kein." Ka la don ka jingkyndit kulmar bad jingiahalla ha kine ki hukum ka kmie. Ynda ka kmie ka la wan peit ba jia aiu, ka la kyndit, "Wow Blei, kaei kane phi la wan rah, Arjuna?" Ka la kmen bad shim ia ki kti kata ka khynnah. "Oh! Arjuna, dei maphi

mo ba la wan rah da kane ka nongleit kurim kaba bhabriew kum ka buskit ka jingjop jongphi? Ngam shym la ngeit ba phin leit ia khun shisha, namar da kaba leh kumne phi lah ban die ia ngi ha ki nongshun. Katno nga kmen ban ioh pdiang ia kane ka pyrsa kurim, ong ia nga .. Kaei ka... ale ale." Ka la kmen palat ba u khun u la jop ia ka jingialeh bakhraw. ... "Ale, ale .." Ka la khot. Katba ka nang rung, ki pat baroh 5 ngut ki ia bud nadien. Ka kmie ka sei u shylliah ba kan shong, hynrei kum ka briew kaba la shai, kam treh shong katba ki shynrang bad ka kiaw pat ki dang ia ieng. Kane baroh ka la pynshaiong ia ka Draupadi kaba kam pat lait kren, hynrei kaba shu sngew lyngngoh palat ba ki ialum tawiar ia ka, hynrei ka bym nud pat ban peit ia kita ki briew kiba kan shim tnga kylliang lada ki burom ia ka hukum ka kmie jong ki. Ka la long ka kam ka bym lah pyrkhat bad mutdur ba ka la wan ban ia bia ym bad uwei u briew hynrei ia ki sawngut ruh kiba ia ap kmang mynta. Ka Kunthi kaba la sdang peit pyrman ia kiei kiei baroh bad pyrkhat khohnioh kumno kane ka lynshop kan wan hap kumne Kumta ka la ong noh, "Phi iohi ngam shym tip shisha haba phi ong ngi la wan rah mar khrong. Nga nang mut katta dei ki juh hi ki rukom wan rah mar khrong, kumta nga la ong ban ia sam ia ka hapdeng jongphi." Ka la pynkut da kaba dom. U Bhima u riewkhlain u bym nang bha ha ki rukom kren u la shu kynblek, "Nga.. nga mut ban krenkai, nga mut." u Arjuna mynta u

kwah ban pynkut ia ka jingiatainia u la ong, "Ko mei ki ktien jongphi ki ju long kum ka hukum ia ngi, bad ia kata ka iktiar ym lah ban iatai nia. Kam lah ban long da kumwei. Ngin ia bynta ia ka Draupadi kumba phi la hukum."

"Em, em, em," la ong ka kmie.

"Arjun," la knieh ktien u Yudhistira.

"Ka jingkren tyrwa kam kai aiu kaba kum kata. Ka briew kaba ia shong bad uwei u briew, ka long ka tnga. Hynrei kaba ia shong bad uba ar, balai, basaw, basan, ka long ka mar paidbah. Ka briew kaba kum kata ka long kaba sniew, Ani ym pat ju bna phi kum kata."

"To ngin ym ia kren ne ai buit ai nia shuh ia kata." La ong ka kmie. "Phi pynlong ia nga ka briew ka bym suk shuh bad nga sngew kynton pop ialade. Wat kren ne ai buit shuh shaphang kane."

U Arjun pat u la kyrpad khadduh, "Kata nga long manga u nongpop ba ngan sa shah kyntait ban ym kohnguh ia ka hukum ka kmie. Phi dei u hynmen ba rangbah duh uba don ki jingpyrkhat babha bakhuid uba tip ia kaba dei bad balait. Kumta ngi ki 4 ngut ki para bad kane ka khynnah ngin ngeit ha ki jingong jingbatai jongphi. Phi dei ban ong ban sneng ia ngi kaei kaba bha bad kaba sniew. Ong ia ngi ngin leh katba phi ong tangba ngin ym lah ban pynkhein ia ka hukum i Mei." Tang dep kren ia kane ba-

roh shipara ki peit sha ka khynnah bad ka snam ka sdang kiew biang ha ka khlieh jong ki namar dei ha kane ka por ba u blei jingieid, u Manmatha u la pynktah ba ka jingsngew bad ka jingkwah brai ka doh U Yudhistira mynta ynda u la pyrkhat biang, u la kynmaw ia ka jingiathuhlypa uwei u stad shaphang kane ka jingjia. Kumta ban ym wanlam ia ka jingatnud hapdeng shipara u la rai, "Kane ka jingthaw baphylla to kan sa long ka tnga jong ngi baroh san ngut."

U Syiem ka Panchala, kata u kpa jong ka Draupadi u la khot ia ki Pandava ban ia pynbeit ia ka sngi iathoh. Te baroh san ngut, ka kmie, Draupadi ki la ia leit ban shah pdiang burom bad bam khawai. La ialam peit kai ia ki kper soh, kper syntiew, sha ki jaka buh ki tiar iapom, sha ki jaka buh tiar ki mar remdor, sha ki jingdro jingshtah dur, ki jingbuh jingsat sha ki kaliiapom, sha ki kulai. Hynrei haba ki la poi sha ka kamra ba buh ia ki wait-sharyngkuid, ki stieh bad ki tiar ialeh thma kine ki san ngut ki ia ktah, ki tba bad ki ia kylli jingkylli. Ha ka jingshisha ki kham pynlut por shibun ha kane ka jaka. Kane ka la pynsuba ia u Syiem uba rai ba kine ki san ngut ki dei ki nongialehthma wat la ki riam kum ki Brahmin. Haba ki la poi biang sha ka kamra, u Syiem u la ai syndon na mationg ia u Yudhistira, "Nga tip ba phin kren ia ki jingshisha. To iathuh ia nga phi dei kiei te?" Dei hangne ba u Yudhistira u la iathuh ia ka hok

bad u la pynıthuh ia u Syiem ba ki dei ki-ei, ia ki jingeh baroh ba ki la ia kynduh bad ki por naduh ba ki la mih na ka Hima la shi snem tam. U Syiem Panchala u la kmen, "To ngin ialeh kmen mynta ba u pa-ra jong phi bad ka ksangti bakhlain jong u, un sa iathoh bad ka khun jongnga. To ngin ialeh kmen ruh ba ngi ki ar kur ngi la ioh kane ka lad ban ia shem lang kumne pyn-ban. Ai ba ka pyrthei baroh kan leh kmen mynta ka sngi." U Yudhistira te u la ong, "Nga dei u hynmen rangbah, hynrei nga dang marwei. Kat kum ka ain nga dei ban iathoh shua ma nga. Ai ka kyrkhu kyrdoh ba ngan bia shua ma nga."

U Syiem Panchala khlem tip ia ka duh ka dang u la pynbna, "To kan long kumba phi kwah. Phi long uba rangbah duh. To ai ba ka khun jong nga kan long noh bad ka kur ka jait jongphi. Lada phi kwah ban ia bia hi, phi lah ban leh kumta. Ne phi lah ban ai ha uno uno na ki para jongphi. Ngam don eiei ban ong." U Yudhistira u la ong biang, "Ka Draupadi ka dei ban ia bia ia ngi baroh san ngut. U sa batai ia kaba la ia barob. "Ngi ju ia bynta kat kaba ngi ioh. Ngim kwah ban leh da kumwei pat ia kaba ngi ju leh." U Syiem u la lyngngoh jlang ha-ba u la iohsngew ia kane, bad um lah ban ngeit ia ki shkor. Ynda sa shiphang u sa kyrkait, "U briew u lah ban ioh shibun ki tnga. Hynrei kawei ka kynthei ba kan ioh shibun ki tnga ka long kaba ym shong blei

shong kun bad ym pat ju iohsngew, ne la thoh ha kano kano ka kot khuid. Ym don mano mano ba lah ban mynjur ia kane ka kam. U briew u bakhuid, uba bha, uba tip uba stad kum phi kaei kaba la pynking samtawi ban kren khleh bieit kumne ?" U Yudhistira u la pyrshang ban pynjai jai ia u. "Ka lynti bahok barobor ka long kaba eh bad kyllain, nga tip ngan ym iaid lait na ka. Ko Nongjop ka pyrthei, wat pyrkhat da kumwei pat, ai ia ngi ia ka jingbit jong phi." Hangta u Syiem u la ong, "To maphi bad ka kmie ba sngur jongphi, bad kumjuh ka khun jong nga, to ia kren ia tyrko hapdeng jong phi, bad sa ong ia nga yn leh kumno."

Ha kane ka por u stad Vyasa u wan poi dngung. Ynda sa ba kin ia khlad u Syiem u la kylli, "Ko bastad to iathuh bad pynrai lem lada kawei ka briew ka lah ma ban ia shong bad san ngut ki khun shynrang ?"

"Ym dei barobor," la batai u Vyasa.

"Ha kane ka khep te ka long kaba lah. To sngap ngan iathuh". U iaid beit sha ka kamra u syiem bad u iathuh ia u syiem kumne shaphang ka Draupadi.

Ka jingiathuh khana shaphang ka Draupadi.

[Ka khun jong-phi, la khot ka Nalayani ha ka jingkha bamynshwa. Ka dei kawei ka kynthei ba don burom ha ka Hima jongngi. La pynshongkurim ia ka bad uwei u stad

riewhok uba kyrteng u Moudgalya uba ishyrkhei ha ka jinglong bad uba don ka jingpang ñianglyngkut. La katne u long, pynban ka Nalayani ka burom bad ieid tieng ia u kum u tnga ba sngur tam. Kumta ka iai shah ia ki jingshah mai shah kren bein, bad bam pat da kaba tam na u. Ki ia im ha kane ka rukom, haduh ba ha kawei ka sngi u tnga jong ka u la ong, "Ko babhabriew tam bad ko tnga babiang thew tam ha pyrthei, phi la iaid lyngba bun ki jingeh, jingshitom bad la phrang iaphi kum ka ksiar nylla. To tip ba ngam dei u tymmen bapang ñianglyngkut ne uba eh dohnud kumba phi la iohi. Nga la phong ia kane ka dur baitriem ban tynjuh ia phi. Uno u briew u bym kwah iaphi kum ka tnga. Pan na nga kano kano ka jingpan bad ngan ai ia phi." Ka Nalayani ka la ong, "Nga kwah ia phi ba phin ieid ia nga kumba ieid san ngut ki shynrang, ki ban wan ha ki san dur hynrei ki ban ia soh tang kawei ka dur." Te u Moudgalya u la ai ia ka ia kaba ka pan, u sa pynjah noh kata ka dur isih ban paw pat kum uwei u briew uba bhabriew uba ikhlain ka met ka phad bad u lah ban phong sa kiwei pat ki saw dur. Ki ia pynlut ka jingim jong ki ha ka jingieid bad ki iaid pyrthei kylleng ban leit jngoh ia ki jaka baitynnad bad da kumne ki pynlut ki sngi jong ki ha kaba ia piam ia kdup ban iasoh paradoh khlem kut ha kata ka jingieid doh. Kane ka Nalayani kam ju ngiah ia kata, hynrei u pat ka lap noh ka jingthait ha kata ka jingtrei khlem kut, bad u ong ba un shong thait noh sha ka

jaka ba kynjah. Kane ka la pynkthang ia ka Nalayani bad ka la ong, "Ngam pat hun. Ngam pat ngiah. Balei ngi la im ka jingim ba sngewtynnad. Nga kwah iaphi ba phin ioh shi ioh ia nga...junom." U Moudgalya um mynjur bad mynta pat u pyrkhat ba kane ka long ka jingpynthut ia ka jingkwah mynsiem, bad u sa phet. Ka pat ka wan hiar shane sha pyrthei bad ka sdang ban duai kyrpad ha u Ishawara, u blei badonbor baroh, haduh ba u Ishawara u sa wan paw ha ka. Ka pat ha ka jingkyndit ka pyrta, "Nga kwah ia u tnga, u tnga, u tnga, u tnga, u tnga." U Ishawara u la ong ba kan sa kut da kumta kata ka jingim jong ka, bad yn sa pynkha ia ka kum ka thei bhabriew ka ban sa ioh tnga san ngut.

"San ngut ki tnga, oh em, tang uwei te."

"Ngam lah leh eiei. Nga iohsngew ba phi ong tnga tnga haduh san sien. Ym lah ban pynkylla jutang bad u blei." Kaba paw imat ka long ba u blei u shu kren kai, hynrei bad u blei, kiei kiei ki don la ki jingthmu wat la ka paw kumba kren thamula, pynban ki iaid kumba la thoh. Na kane ia ka Nalayani la wan kha biang kum ka khun u Drapuda kaba khlem da pun ha kpoh hynrei ka la mih na ka ding kñia. Ka hok bad jingbha dei ban rah sha ka pyrthei. Ki Kaurava ki dei ki riewsniew ba la wan kha biang kiba dei kiba khlain bor, bastad, bad kiba ym ju buh teng. Ba ka jait bynriew kan bha kan

miat, dei ban pynduh jait ia ki, bad dei ka Draupadi ka ban shim ia ka bynta bakongsan" la pynkut u Vyasa.]

Da kumne ia ka Draupadi la pyniathoh bad ki san ngut shipara. Ha ka jingialeh niam u ban shim nyngkong ia ka u dei u hynmen rangbah, u Yudhistira, nangta sa u kh'ainbor u Bhima, sa u bajop shisha ia ka, u Arjuna, bad khadduh eh ki synrap, u Nakula bad Sahadev, uwei hadien uwei. Kane ka khun syiem ka ka la ia shong bad uwei pa uwei na ki shi snem kynthih bad ban phah noh sha uwei pat. Katba ka la nang ia shong bad uwei, baroh kin smai ba kin ym kynmaw ei ei ia ka, bad dei tang da ka jingpyrkhing bakhraw ba lah ban leh ia kane. Uno uno uba pynkhein ia katei wat tang ban pyrkhat u dei ban ryngkang par ialade na ka ing bad u dei ban leit pynbiang ka pap ka lait sha ki wah bakhuid.

(5) Ka Ai Sngewbha U Kñi

Mynta ba la thikna ba ki Pandava ki dang im, ka nongbah Hastinapura ka shong syier thot thot. "Mano ba shah thang tyrkhong ha ka ding ?" ki la ia kylli.

"Mano pat," la ong u Duryodhana, "Dei u briew jongngi hi bad ka kynthei kiba wan bam. Ki la thiah noh namar ki la buaid wain. Nga la ioh jingtip bathikna ba la don

kiba iohi ia ka. Ka blei ding ka la bam duh ia kata ka kynthei bad san ngut ki khun, hynrei ym dei ia kita kiba ngi thmu" Bad ia rkhie shipara.

Na ka liang u Dhritarashtra pat u la shu ialap ia ka Swayamwara, bad kwah ban duai ba namar ka Draupadi ka dei ka jingthaw baphylla ba kan roi kan par ha kata ka jingiapoikha poiman. Hynrei kane pat ka la pynshla ia u Duryodhana uba mai, "Kumno phin kwah kumta ia u nong shun jongngi u Yudhisthira. Balei phim kren ne leh ei ei na ka bynta ki khun lajong. Phim pyrkhat eiei na ka bynta ka ing ka sem la jong." U shu peit sat ia la u kpa uba wat la um imat, u lah ban iohi ia ki, u la sma ia ka jinglong ba don ha u khun. Nangta u sa batai leh mynrkhie, "Ngam shym la mut shisha. Nga dang dep ia kren bad u Vidura bad da shisha ngam kwah ban pynpaw ia ka jingsngew jongnga. Ngi dei ban long kiba husiar bad u. Nga nang mut phin sa ioh rah maphi ia ka Draupadi kaba nga da sngewtynnad eh. Hynrei haba u Vidura u la batai, ngi dei kein ban husiar haba ngi ia kren ei ei shaphang kito ki khynnah hakhmat jong u. Mynta pat ngi dei ban leh noh. Phi iohi ba u Drapuda mynta u la dei kthaw ia ki bad u lok ka shipa ki Pandava. U khun jong u, u Dhrishtadyumna u ia ryngkat hi bad ngi. U Drapuda pat, um shym la klet bad shisien ka Hima jong u ka la kad arliang, bad ba la shah pyndem ha u nonghikai jong ngi u Drona.

Mynta lei lei u la nang khlain bad ka por kan ym slem ban ioh shim biang kito ki shihima. Phi iohi u nonghikai jongngi u la leh bakla da kaba pyllait im ia u. U Drapuda un nym klet ba ngi la niom ia ka hima jong u shisien."

"Ki Pandava ruh ki la leit niom ia ka hima jong u," ong Duryodhana.

"Hynrei mynta pat lah kylla lut. Ki ia dei ktbaw dei pyrsa pynban. Ngi kein ngi dei ki nongshun jong ki baroh arliang. Sa peit ho kin ym jem ia ngi."

Te u Duryodhana u la shu pyrkhat bieit ba lada lah ban thong pisa ia u Drapuda ban ai bih pyniap ne ban khlad lok na ki. Ha ka jingshisha u Dhritarashtra uba long u kpa bajemnud ki khun u shu sngap ia kine ki jingai buit u Duryodhana bad katno eh kin trei kam. Ka jingeh ia u Dhritarashtra ka long ba u ieid ia la ki khun, hynrei um lah pat ban isih ia ki khun u para. La tip shai ba u dei uba ia don bynta lang ha ki jingiasuh buit bad ki jingiarai ba sniew, hynrei um lah ban pyntrei kam ia ki jingmut babha jong u katba ki khun ki ia don kti lang. Dalade hi um don ka jingmut sniew, hynrei u ia lympat khru-shi-khru bad kita pat ki jingsngewthuh babha jong u. Kat kiba kren ia u, u sngap ia ki khamtam lei lei haba u Drona bad u Vidura bad u Bhishma ki ia lum ia u ban kren shaphang ki Pandava. Ha kaba khadduh u Bhi-

shma u la ong, "Dei ki blei hi kiba la kyrkhu kyrdoh ia ki. Phi lah ban pynbeit ia ki jingbakla da kaba phah ia ki jingkyrkhu bad ki jingai sngewbha bad sa khot sngewbha kein ia kata ka pyrsa kurim kata ka ing bad kyrkhu ia ka. Ai kin pynkut noh ia kata ka jingpynryngkang par bad kin wan phai noh. Ai ia u Yudhistira' kaei kaba dei hok ka jong u. Nga te nga dei pyrsa ksiew lut ia ki. Nga tip ba phi iarap ia ka jingthmu ki khun jongphi ban yn ym pynwit ia phi. Hynrei katta tharai phi la sngewthuh ba kam long kaba suk ban pynduh pynjah ia ki kynja briew. U bahalor tam u iohi te .." Wat u Vidura ruh u kren sneng ha kajuh ka rukom. Hynrei uba kham ban ha kaba kren dei u Drona uba ong, "Nga tip kaei ba u Arjun u lah ban leh. Nga tip bha ia u Drapuda bad ka bor ba khie rasong, wat u khun jong u, um dei u riewshlur ba kai. Nga la iohi ia u, nga tip bha ia u. Mynta te ka lympung karod jong ki dei kaba ym lah te ban pynpra. Bun kiwei ruh kin sa iasnoh ialade bad ki wat u Krishna uba na Dwarka ruh la iohi ba u don bad ki. Un sa wan rah ia ki Yadava bad kiwei sha ka liang jong ki. U Krishna un sa long u nongkyrshan bapawkhmat eh. Phin sa iohi bad to tip ba u Krishna u dei u jingthaw ba kynja blei. To wat kynmaw ia ki lait ki let ba la leit kin ialam pynban iaphi sha ka jingpynjot."

Kane ka jingai jingsneng kam da pynsngewtynnad eh ia ki Kaurava, bad u Karna u la maham, "wat sngap ia ki ktien Drona, wa

la u la long u nonghikai jongngi. U lei lei um tip ei ei ia ki jingpyniaid ia ka Hima. U nang tang ha ki kam ialeh thma. U Bhishma bad u Vidura kiba don bad ngi ki dei ki briew jong ki Pandava. Kaba bha tam ia ngi ka long ban ialam ia ka kynhun shipai ban pyndep ia u Drapuda, bad ryngkat bad u, ki Pandava ruh. Ha ki kot khuid jongngi la ong ba ka bor basted ka long tang ma ka, ka lad ban pynduh lad ia ki jingma. Ngi dei ban leh kloi, shua ba u Drapuda un nang ioh jingkhlain."

Te ha kine ki jingiatainia ba ia pyrshah kawei ia kawei u Dhritarashtra u la kulmar thlim. Ynda la katto katne por, u sa khot ia u Vidura bad la hukum, "Khie leit sha Panchala. Ai ka kyrwoh khublei jongnga ia u Drapuda. To khot ia u Yudhisthira bad ki para ba kin wan bad kata ka trga jong ki namarba ngin ia pynbeit ia ka lawei jong ki ba ki lah ban ia suk bad ki bakha jong ki.

U Vidura te u la leit sha Panchala bad la rah jingai sngewbha ia u syiem bad kiba ha iing ha sem. La pdiang burom bad la pynshong ia u ha ka khet ki nongwan jngoh. U la ai ki jingkhublei bad ki jingai sngewbha bad la khot sngewbha ia ki Pandava ban wan phai noh sha Hastinapura. Katba u dang sngap u Yudhistira u peit artad sha la ki para kiba ap ia ka rai jong u. Ki jingpyrkhat bunjait u Yudhistira ki ai jingartatien. Kumno ki lah ban shaniah biang ia la u Mama ha Hastina-

pura uba ka jingtlot jong u dei ka jingieid palat ia ki khun runar jong u. U pyrkhat ba imat, ki la pyndonkam ia u Vidura u bym tip ei ei ban khroh ia ki sha ka jingriam. Wat la katta ruh la ong, "Phi iohi mynta te ngi ia don ha ka jingsbun jong u kthaw jong ngi. Ngim lah ban leit khlem da shah ma u. Ngim ap beit ha ka rai jong u." Tang iohsngew ia kane u Drapuda u la pynphai kylla, "Are, kumno nga lah ban ong ba phi leit ne ym leit. Phim dei tang ki briew shisngi, hynrei ki pyrsa kurim jongnga. Ngi te, ngi sngew ka dei ka burom tang ba phin don bad ngi. Hynrei u Mama jongphi ruh u dawa iaphi," U Vidura pat u la bteng biang u ong, "U hynmen jongnga u Dhritarashtra u la dei ban wan ma u kein hangne, hynrei phi la tip ia ka jinglong ka bor met jong u. U shu shaniah ha ka mon babha jong phi ba u lah ban pdiang bad iohi ia phi ban kyrkhu ia ka tnga jongphi baroh." Kane ka la nang pynbaiong shuh shuh ia u Yudhistira uba mynta u la kut lad ba naei un ioh ki jingai buit. Tang u blei uba iohi ia kaba ladep ba mynta bad ban wan u ban ai buit ai lad ha kane ka shyngkhan. Ha kane ka por, u Krishna ruh u don lang ha ing syiem ha kata ka por. U te u la tip ba ka nusib ki Pandava kan sa hap ha ki kti jong u. Ynda ki la wad buit pat na u u ong, "Nga sngew ba phi dei ban leit sha Hastinapura, bad nga ruh ngan leit lang bad phi."

Ynda ki la poi ha Hastinapura u Mama jong ki, U Dhritarashtra u la pdiang burom

shongkun ia la ki pyrsa. Ynda la bun sngi hadien kata, u la ong ha u Yudhistira, "Ngan sa pyniabynta ia kane Ka Hima. Ka bynta jongphi kan long ha Khandavaprashtha. Nga kwah ia phi ba phin leit sah bad la ki para, kumjuh ka kmie jongphi bad ka tnga jongphi sha ta. Ki bakha jongphi kin synshar khadar hangne, bad phin ia im suk ha la ki Hima."

Ki Pandava ki la mih nangta sha ka ri thymmai bad la ialam da u Krishna. Ynda poi pat, ki shem ba ka dei tang ka ri shyiap. La jar katta ruh ki sngew kmen ba la kumno kumno ki la ioh ia ka Ri la jong ban sah. Ki sa thew, sa sieh pud la ka Hima, bad hadien ki la kñia pynkhuid ki sa tei ia ki kut, ki jakasah shipai bad da ka jingiarap u Krishna ki nong Dwarka (ba kim shaniah shuh ia ki nongtei ka Hastinapura) la tei ia ka nongbah ba itynnad kaba don lut ki jingitynnad haduh ki dieng ki siej, ki surok, ki iing paki dulan, ki dukan bah ba la die ki jingdie bym ju ioh. Bun bah ki nongshong shnong bad nongkhaii na Hastinapura ki la wan ia tuid ban sah hangta ha nongbah ba itynnad. Ia ka kyrteng la pynkylla noh sha ka Indraprashtha, namar ka iadei eh bad ka jingiphieng itynnad ka nongbah u blei.

Ynda haba la shong kun, shong khet ka Hima, la wan jngoh uwei u stad blei uba kyrteng u Narada. Une u stad blei u iaid na kawei ka pyrthei sha kawei pat ka pyrthei ki blei bad ki 'briew uba da sngewtynnad ban

iohi ia ka roi ka par jong ki bad ba u don kti lang ha kita ki kam kiba u sngewtynnad eh. Bunsien u wan rah leit rah ki khubor barieh, bad jingtip na kawei ka jaka sha kawei pat, bad pynkhih pynshit ia ka jingiakop, ki jingbym ia sngewthuh jingmut bad jingiakhih ia ksaid. Wat la u sngewtynnad ia kine baroh namar ba u dei u stad, u ju pyniasuk ia kine na ka bynta ka jingbha jong ki. Bun na ki jingiathuhkhana kum u Harishchandra bad Viswamitra ki mih na ki jingkyllain kren ba la shna da u Narada hi. Une u da kwah ban iohi da la ka khmat kumno ki Pandava ki la shong suk shong sain ha Indraprastha. Une u la batai bad sneng shibun kiei kiei ia u Yudhistira ia ki kam kum u Syiem bad kiei ki jingeh kaba lah ban mih na ka jingdon ki tnga ba ia ioh lang. U sneng ba ha ka por ba uwei u dang iashong, uwei pat um bit ban pynthut ne ban shu pyrkhat ruh. Ka bainong ha kaba pynkhein ia kata ka long ka jingpynryngkang par 12 snem. Ban pynshisha shuh shuh ia kane u la iathuh shaphang u Sunda bad u Upasunda arngut ki ksuid shipara kiba ia synshar ia ka pyrthei bad ia ieid katta katta. Ynda ki la wan tuh ia kawei ka thei bhabriew ka bneng, ka Tilotama kaba ki ia ibha bad kwah tang ialade haduh ba ki ia shun bad ialeh haduh ban da ia pyniap uwei ia uwei pat.

La katta u Narada u adong, pynban u Arjuna ha kawei ka sngi leit shur ha ka por ba u Yudhistira u dang don bad ka Draupadi

wat la u wan shur makna na ka bynta ki kam Hima Sima, la pynryngkang par 12 snem bad u pynlut ka por ha kaba sum ha ki wah ba kyntang. Ha kine ki jingiaid wir u Arjuna u iathoh ruh bad ka Ulupi, ka khun syiem na ka Hima ki bsein, bad hadien pat sa ia ka Subadhra, ka para u Krishna.

6. KA NONGBAH BA IPHIENG.

Ban pynsah kynmaw ia kane ka jingioh sah neh ha kane ka nongbah thymmai, u Yudhistira u la pynlong ia ka knia Rajasuya[Ka Knia ba la pynlong da kito ki Syiem ba jop thma.] Napdeng kiba la khot sngewbha, u Krishna u dei uwei uba la pawkhmat hangta ha Nongbah Indraprastha. Baroh ki shu ang bneng ia ka jingitynnad kata ka Nongbah thymmai ki Pandava. Ia kane la iaroh bad bishni da ki katto katne kumba ju long. Na kito kiba la pun bha ka jingbishni dei u Duryodhana bad u Mama jong u, u Sakuni kiba long kum ki nongshah khot bakyrpang kiba la ai ka ing Syiem bad la pynbit pynbiang kyrpang ia ki.

Ym tang katta, kito kiba la khot sngewbha la phah ia ki bad ki jingai sngewbha bad ka burom hadien ba la dep ka khawai bah. U Duryodhana lei lei ba u la sngewtynnad eh u la pynjlan ia ka jingsah bad sa leit phai sha Hastinapura bad u Mama. Te katba ki nang wan phai u la kren bynniaw, "Peit katno ki Pandava ki im bha im miat. Kumno ki la leh ban pyniaid bad pynlong ia katei ka ri shyiap lin kaba la leh khnang ia ki."

"U Blei u don bad ki," la ong u Sakuni, "artad ba ki la trei shitom shisha ban ioh la ka roi ka par."

Kane ka jingong ka la pynsat ia u Duryodhana uba kylliang ktien, "Phim iohi ba baroh baroh ki kren bha ia ki bad ki sam ruh ki jingaisngewbha kiba pher."

"Mano bym iohi ia ka'a ?" la kylli u Sakuni. "Te da kumto la dep artad ia ngi," la kren duhlad u Duryodhana, "Katba ki pat te ki bun ki lok bad kiba ia shah liang."

"Kan pher aiu iaphi, ki la pynbha bad leh ia kiei kiei ha la jaka la jong."

"Phi te phim sngewthuh ei ei," la ban u Duryodhana. "Lymda pynkhyllem ia ki, ngan ym suk. Ka mynsiem jong nga kam ai thiah ban peit ia kito ki bakha kiba shongsuk kumto."

"To kein noh. Ngim lah hi ban ialeh da ka thma. Nalor ba ki la don kiba ia shah liang, u Arjuna mynta lei lei u la don ka ryntieh Gandiva bad ka ryngkap bym lut shuh ki khnam."

"Hooid nga la tip shaphang kata. Kumno u ioh ia ka, ka long kaba sngew lehrain."

"Ym don ei ka sngewlehrain namar u la ioh ia ka kum ka jingai sngewbha u Agni. Ki Blei ki sngewtynnad bha ia u.

"Kumno ? Pyrkhat jylliew bha,"

"Ban pynsngewbha ia u Blei Agni, u la thang ia ka khlaw Khandava da ka bor maia ka ban (astra). Nangta ma u hi bad u Krishna uto uba la wan long briew, ki la ia leit iabeh ia ki sim ki doh biang sha khlaw bad ki la ingkhong khait. La ong ba u blei Ding u ju sngewtynnad ban bam ki khlein ba kynja mrad. Na kane ka daw, ia u Arjuna la ai sngewbha da ka ryntieh Gandiva. bad kane ka la pynlong ia u Arjun u bym lah pynliem. Phin ym lah ban ialeh bad ki namar shisien ruh phi mut ban pyndep ia ki ha ka ding hynrei phim shym la lah. Kam bha ba phin leit shur eh shajan jong ki. Ki shong ha la ki jong ki Hima bad phi ruh wat pyrkhat shuh phi ia ki."

"Hynrei phim shym kwah ban pyrkhat lem ia ki jingsngewkordit jong nga. Phim iohi ba ki pyni sarong ia ki jingkhlain bad ka spah ban ioh rkhie ia nga ? Ki ia rkhie te da kaba ia ieng ter ter para ma ki ban rkhie bein ia nga, wat ki shakri jong ki ki rkhie ia ngi."

"Are, hynrei nga iohi ba ki ia burom bha ia nga, kumno kin rkhie bein ia phi ?"

"Em, em, ki leh khnang ha khmat ha khmat."

"Kumno ? Mynno ?

"Ha kato ka kamra bah jong ki."

U Sakuni u kwah noh mynta ban pynklet bad ong, "Ade shisha ka jingiphuh bad

jingheh kato ka jingtei ki briew. Kato ruh ka dei ka jingai sngewbha u nongtei ba kynja blei u Maya uba la ioh pyllait na kato ka ding ha khlaw Khanvada.

"Da kumta te imat baroh ki jingioh babha jong ki ka wan na kato ka ding ha khlaw?" La kren bynniaw u Duryodhana. "Dei ma ngi ba dei ban don kum kato ka jing ka kamra bah ialang, ym dei ma ki," namar ka Hastinapura ka kham rim ban ia ka Indraprastha. Ade ka jingnang ia shna te mo." U la sdang pynkynmaw biang ia kito ki jingtei baitynnad. Hynrei u kyndit bynriew, "Hooid ka don kawei kaba kum ka pung kaba don ki syntiew podum (Lotus) kiba phuh kum kawei ka lynti iaid hi. Nga la ngam ha ka bad rah ia ki jain, hynrei dei pynban ka lynti phyrnai ba la ai rong bad dro kumta. Ki ia rkhie ia nga ba nga bakla. Ynda nga la iaid sa khyndiat don sa kawei pat ka lynti iaid kum kata. Nga la iaid la ka iaid, hynrei ki jain jong nga pat ki la jhieh. Nga hap ban kylliang jain bad da shisha ki ia rkhie bad kren kai khamtam uto lei lei u masiprut — u Bhima ......"

"Kein noh, ngam tharai ki shna khnang ia kita ban ioh rkhie iaphi."

"Em, sngap shuh, don kawei ka jingkhang ba plie, nga leit beit beit ban rung, hynrei dei pynban ka kynroh. Ha kawei pat ka jingkhang ba plie, nga mut katta dei hi tang ka

kynroh, nga iohi ia u tiewkulab baitynnad katta katta, hynrei dei pat tang ka jingdro dur. Imat ki shu ia bud ia nga kat shaba leit bad ia rkhie tohhoh ha kita ki jingshem jongnga. Wat ka Draupadi kato ka briew kaba jakhlia ka ia kmen lang. Ha kawei ka sngi ngan sa rkhie kylla ma nga ia ka, phin sa iohi."

Ynda u Sakuni u la ngiah ia kajuh shikajuh u la ong, "Wat pyrkhat ban ialeh bad ki. Dei ban don kiwei pat ki lad ban ai jingsneng ia ki." Hangta u la pyrkhat, bad u la ong, "Balei phim ia kop ban ialeh kai noh da u sbai. To wat tieng, ngan iarap iaphi ban pyndep ia ki tang da kane ka rukom lehkai iathong, da ki sbai. Nga tip bha ia ka jinglong u Yudhistira uba ym ju kyntait ia ki jingialehkai bad uba beit tam na ki nongialehkai sbai." Kane ka jingai jingmut ka la pynsngewtynnad ia u Duryodhana uba ong, "Phi dei ban iarap ia nga. Ia kren maphi ia u Syiem bad ong ia ki ban khot sngewbha ia u Yudhistira sha kata ka jingialehkai. Nga te ngam nud ban kren ia u tymmen shaphang kane."

Katba ha Indraprastha, pat ia u Yudhistira la wan jngoh da uto u stad, u Vyasa uba la wan khnang ban kyrkhu kyrdoh ia u hadien ba u la pyndep ia ka knia rajasuya hynrei shua ban leit noh u la maham ia u Yudhistira kaba la pynlong ia u ban ym suk shuh. Kata ka jingmaham ka long, "Nga la iohi ia ki dak ki shin bashynna bha. Ki khadlai snem ban wan, kin long ki snem ba

eh tam iaphi. Ki jingleh jingkam kin long kaba eh ban ialeh ban kynthup bad kin pynmih bun ki jingeh. Ha kaba kut kata khadlai snem, ka jaitbynriew Kshastriya baroh yn sa pyndem, bad phi kein phin long u atiar kata ka jingpynjot."

Ynda la leit noh u Vyasa, u la pyrkhat sngewsih bun sngi bad u la kren kut lad, "kumno ngi lah ban pakhang ia kata kaba ia thoh hi. Ngan buh kane ka jingsmai, na ka bynta khadlai snem. "Ngan ym pynmih kawei ruh ka ktien khor iano iano ruh, lada ia u syiem ne u paidkar. Ki ktien khor bad ki jingsaidlah ki long ki tlong ki jingsniew ka pyrthei. Ngan ialeh ban lait na kine, bad tang kumta tharai nga lah ban pynluiñ ia ki syrti ka nusib basniew."

Ynda ki la poi ha Hastinapura, khlem da pynlut por u Sakuni u la ia kren bad u Dhritarashtra. U la batai lut ia ki jingleh jingkam ha ka rajasuya bad ka jingdon ki riewdon burom baroh, bad u la ong, "La pdiang sngewbha bad la ai burom kaba pura ia u khun jong phi u Duryodhana hynrei nga te nga suba um isuk te phi na kane ka daw u i dap da ka jingsngewkhia sngewblaw bad namar kane um treh bam treh dih shuh. Don eiei ha ka jingmut jong u, ngi dei ban wad ia ka daw." Kane ka la pynkyndit ia u Dhritarashtra bad mar kumta u la phah khot ia la u khun, u Duryodhana bad kylli, "Nga iohsngew ba phi la raikhoh, ka jingsngew-

sih aiu kaba teh iaphi. Ong, iathuh kaei kata. Ngin sa pynsngewbha biang ia phi." Hangta u Duryodhana u la batai ia ka jingiphieng kita ki jingiohi ba u la iohi ha ri ki Pandava bad u pynkut bad ong, "ki dei, ki nongshun jongngi ba phi dei ban tip ha kaba nyngkong eh."

"Em, em" la ong u tymmen, "ngam lah ban pyniapher hapdeng jongphi bad ki Pandava."

"Kata ka lah ban long, hynrei nga pat nga don la ka jong ka phang-pyrkhat (Philosophy). Ba ki dei ki nongshun jongngi, nga la pule ha ki jingthoh ba uto u bym sngew dukha ha ka jingkiew jingroi ki nongshun jongu, u long kum kato ka dur dew byrtha ka bym don jingsngew. Ka jingpihuin ka dei ka jingsngew ba shong tynrai ha u briew. Ka dei ka kamram jongngi ban ia kob bad ka jingstad, jingiphieng ka Hima jong ki, bad khñoit pynduk suki suki ia ki."

Wat la u iakhing bad la u khun, pynban ha kaba khadduh u Dhritarashtra u la noh ha ka mon u khun. Ynda u la iohsngew lei lei shaphang kata ka kamra ki marbul ha Indraprastha, u la rai ban tei kawei kaba kum kata ia u Duryodhana kloi katba lah. Hangta u la phah khot ia u Myntri, "Ai ba shi million ngut ki briew kin tei, hynrei kum kata ka kamra ki marbul, nga kwah noh kloi kloi ban kan ieng iphieng shreng kumba shu leh jadu. Kane ka kamra bah kan heh kat ka pung Manasarowar kaba nga ju iohsngew kata haduh ba uba ieng ha bakut jong ka, un ym iohi shuh ia

uwei pat. Ia kane dei ban kyrshan da ki hajar tylli ki rishot marbul. Ia ka sad dei ban pyndait da ki maw kordor kiba phyrnai, kum ki khlur. U khun syiem, u la batai lut ia nga ia kaba u la iohi. Dei ban pyndait da ka ksiar bad kito ki khyndai jait ki mawlynnai. To peit bha ba ym dei ban thylli tang shi kti ruh ka jaka. Kynmaw ruh ban shna ka pung ba don ki syntiew podum kaba yn pynbiang ia ki briew ban ioh, iuh hangta. Ka madan pat dei ban pynphyrnai itynnad haduh ba ki briew ki dei ban da rah la ki jain ha ka por ba ki iaid. Ai ban pyndonkam shi million ngut ki briew." Ynda haba kata ka kamra bah ka la dep u la phah ia u Vidura sha Indraprastha ban khot sngewbha ia ki Pandava kumba la kwah u Duryodhana.

Ka jingpoi u Vidura ha Indraprastha ka la pynkyndit ia u Yudhistira da ka jingkmen. Ynda la shong biang u pum pum, u Vidura u sa ong, "U Syiem Dhritarashtra u khot sngew bha ban leit peit ia ka kamra bah bathymmai kaba u ai kyrteng ka ing Syiem ba lah ban iohi lyngba—Crystal palace. U la khot sngewbha ruh ia ki khun Syiem kiba u ithuh. U kwah ia phi ba phin wan kloi bad la ki para wan ialam ia ki kmie bad ka Panchali (kawei pat ka kyrteng ia ka Draupadi.) To sah hangtei bad leh kmen bad ban pynbyrngia ialade da ka jingialehkai sbai (game of dices) ha kata ka kamra bah baitynnad." Hadien kane, u Vidura pat u la kren sa bad ki jingsngew ba u don na lade ruh. U sa batai ruh ia ki

daw kumno la shna ia kata ka kamra bah. Nga la pyrshang ban pynkren, hynrei um sngap bad u la shu shah shkor tang ha ki jingkwah u khun. Te lada phim sngew kwah ban leit ruh ngan leit beit ban iathuh kumta, nga lei lei ba dei tang u nonglamktien.

Kane ka la pynlong ia u Yudhistira ban pyrkhat ba imat kane ka dei kaba la thoh hi, "Hynrei" u sa ong pat, "Ka khalai ka long kawei na ki kam awria kaba ia tan sha ki jingkthang bad jingia khing. Balei te ngin ialeh ia kata ka jingialehkai basniew. Ngi tip lypa shano kan ialam ia ngi. U Vidura pat u shu sngap la ka sngap tang ban iai ban, "Ko, ki Syiem, to leh kaei ba phi pyrkhat kaba bha eh na ka bynta jongphi." U Yudhistira pat u la ong biang, "Haba u Dhritarashtra u hukum, kumno kein ngan kyntait. Ka long pyrshah ka khein ka diah Kshatriya ban kyntait haba la khot ban ialeh kai. Ngan leit!' Tad shu poi ha Hastinapura ki Pandava ki leit sha man uwei pa kawei ki bahaiing da kaba sdang na u Dhritarashtra bad sa khublei ia ki. Hangta sa ialam bad pyni ia ki kamra jong ki ha kaba la ai bam ai dih bad phah tem ki sur ba bang ban kynoi thiah ia ki. Ki kyndit mynstep bad la ki myllung kiba ruai bad tem la ki jingtem. Ynda ki la kilan met bad shongthait, ki sum, ki sa phong ki jain thymmai bad ki sa duai. Ki sleh da ka um dieng sandal bad ki jingiewbih, bad ki mih noh artad ban leit sha ka kamra-bah.